

माथागढी गाँउपालिका पाल्पाको
लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणको
प्रतिवेदन
२०७९

प्रमाणित गर्ने
प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठान
लुम्बिनी प्रदेश, नेपालगञ्ज, बाँके

पेश गर्ने
दर्शन बिल्डर्स एण्ड डेव्लोपर्स प्रा.लि.
काठमाण्डौ, नेपाल

विषय सूची

१. पृष्ठभूमी.....	१
२. लैससास परिक्षणको महत्व.....	२
३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरू.....	२
४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरू.....	३
५. लैङ्गिक परीक्षणको विधि र तरिका.....	४
६. लै.स.सा.स. परीक्षणका सहभागीहरू.....	७
७. लैङ्गिक परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरू.....	९
८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरू.....	९
९. लैससास बजेट परीक्षणबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको अवस्था	११
९.१ परीक्षण पश्चात सुचकाङ्कहरूले प्राप्त गरेका अंक	११
९.२ लैससास परीक्षणमा मुख्य शीर्षकहरूको माकुरे जालो.....	१२
९.३ लैससास परीक्षणमा माथागढी गाउँपालिकाले प्राप्त गरेको मुख्य शीर्षकहरूका नम्बरहरूको स्तम्भ चित्र.....	१३
९.४ गाउँपालिकाले लैससास परीक्षणमा उपशीर्षकहरूमा प्राप्त गरेको नम्बरहरूको माकुरे जालो	१४
९.५ गाउँपालिकाले लैससास परीक्षणमा उपशीर्षकहरूको प्राप्तांक स्तम्भ चित्र	१५
९.६ गाउँपालिकाले लैससास परीक्षणमा उपशीर्षकहरूमा प्राप्त गरेको नम्बरहरूको सूची	१६
१०. गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सबल पक्षहरू र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरू.....	१८
११. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्य योजना.....	२०
१२. निष्कर्ष.....	३५
१३. सूझाव.....	३५
अनुसूची १: लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र उपसूचकले प्राप्त गरेका अङ्क.....	३७
अनुसूची २ कार्यशाला तयारी माइन्सुट.....	७१
अनुसूची ३ पहिलो कार्यशालाको सहभागी विवरण.....	७२
अनुसूची ४ दोस्रो कार्यशालाको सहभागी विवरण.....	७३
अनुसूची ५: कार्यशालाको फोटोहरू.....	७४
अनुसूची ६: पुनरावलोकन गरेका कागजातको सूची तथा फोटोहरू.....	७५

१. पृष्ठभूमी

नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा नै लैंगिक विभेद अन्त्य गरी समानुपातिक समावेशी र सहभागिता मूलक सिद्धान्तका आधारमा समता मूलक समाजको निर्माण गर्ने व्यवस्था गरिएको छ । महिलाको हक सम्बन्धी धाराले समान वंशीय अधिकार, सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकार, राज्यका सबै सरकारमा सहभागिता हुने अधिकार, सम्पत्ति तथा पारिवारीक मामिला सम्बन्धी अधिकार, शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगार र सामाजिक सुरक्षामा सकारात्मक विभेदको व्यवस्था गरेको छ । यसका साथै महिला विरुद्ध हुने हिंसाजन्य कार्यहरूलाई कानून बमोजिम दण्डनीय हुने व्यवस्था गरेको छ । समानताको हकले नागरिकहरू, सामाजिक र सांस्कृतिक रूपले पछाडि परेका समुदाय समेतको संरक्षण, सशक्तिकरण वा विकासको लागि संविधानमा विशेष प्रावधानहरूको थप व्याख्या गरेको छ । सामाजिक न्यायको हकले राज्यका हरेक सरकारहरूमा समावेशी र समानुपातिक प्रतिनिधित्वको सिद्धान्तका आधारमा जनताको सहभागीताको अधिकार स्थापना गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा गाउँपालिका तथा नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारमा लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धी व्यवस्था गरेको छ । त्यसैगरी वडा समितिको काम, कर्तव्य र अधिकारमा तथ्यांक अद्यावधिक तथा संरक्षण अन्तर्गत खण्डीकृत तथ्यांक संकलन गर्ने, विकास कार्य अन्तर्गत बालविवाह, बहु-विवाह, लैंगिक हिंसा अन्त्य गर्ने आदिको व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय तहको योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन अन्तर्गत योजना तर्जुमा महिला तथा पिछ्छडिएको वर्गको सहभागिता सुनिश्चित गर्दै महिला, बालबालिका तथा पिछ्छडिएका वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ पुग्ने योजना छनौटमा जोड दिनुले लै.स.सा.स प्रवर्द्धन गर्ने व्यवस्था गरिएको बुझिन्छ । स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ ले गरेको व्यवस्था अनुसार स्थानीय सरकारहरूले वर्षमा एक पटक आर्थिक वर्ष समाप्त भएको प्रथम चौमासिक भित्र लै. स. सा. स परीक्षण गरी सक्नुपर्छ । लै. स. सा. स. परीक्षण कार्यको सहयोग तथा समन्वयका लागि स्थानीय सरकारले एक कार्यदल गठन समेत गर्नुपर्दछ ।

लैससास परीक्षणको आधारभूत मापदण्डका रूपमा पाँचवटा मुख्य शिर्षक (नीति, कानून, योजना, संस्थागत व्यवस्था, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह, सुसाशन तथा उत्तरदायित्व) र पाँच वटा प्रमुख शिर्षकहरू भित्र २२ वटा उपशिर्षकहरू राखिएका छन् । तिनै उपशिर्षकहरूलाई प्रष्ट बनाउनका लागि प्रत्येक उपशिर्षकमा प्रश्नहरू राखिएका छन् । तिनै प्रश्नहरूको आधारमा स्थानीय सरकारका पदाधिकारीहरू र कर्मचारीहरूसँग छलफल एवं अन्तरक्रिया सम्पन्न गरि छलफलको आधारमा उक्त वृंदामा राम्रो देखिएकोमा १, मध्यय देखिएकोमा ०.५ र सुधार गर्नु पर्ने देखिएकोमा वा सो विषय हुँदै नभएमा ० अंकहरू प्रदान गरियो र प्राप्त नतिजालाई माकुरी जालो तथा स्तम्भ चित्रको माध्यमबाट देखाइएको छ । लैससास परीक्षणको सैद्धान्तिक पक्षको अनुसरण, लैससास परीक्षण कार्यविधिको महत्वपूर्ण पाटो भएकाले यसको सफल कार्यान्वयनबाट आफ्नो लैससास क्षेत्रको विकासको उत्तरदायित्व पुरा गर्न स्थानीय सरकारलाई ठुलो टेवा पुग्ने देखिन्छ । यसैको आधारमा भविष्यको रणनीति तथा योजना तयार गर्ने कार्यका लागि यसबाट प्राप्त निष्कर्षहरूले सघाउँछन् । स्थानीय तह लैससास परीक्षण कार्यविधि, २०७८ को अधिनमा रही पूर्वखोला गाउँपालिकाको आ.व.०७८।०७९ को लैससास परीक्षण गरि प्रतिवेदन तयार गरिएको हो ।

२. लैससास परिक्षणको महत्व

स्थानीय तहबाट प्रवाहित गरिने सबै कार्यलाई बढी प्रभावकारी बनाउन, लैङ्गिक स्थितिको पहिचान र योजनाबद्ध तवरबाट लैङ्गिक उत्तरदायी विकास प्रकृत्यालाई संस्थागत गर्न लैङ्गिक परीक्षणको आवश्यकता छ । स्थानीय तहले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यविधि २०७८ ले स्थानीय तहको लैससास क्षेत्रलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जोड दिएको छ । गाउँपालिकाले वस्ती स्तरबाट योजनाहरूको छनौट देखि प्राथमिकिकरणका हरेक चरणहरूमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण अन्तरगत कार्यान्वयन गरिनु पर्ने क्रियाकलापहरूमा थप प्रभावकारिता ल्याउनको लागि पनि लैससास परिक्षणको आवश्यकता रहेको छ । नेपालको संविधानको प्रस्तावनामा वर्गीय, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक, धार्मिक, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका जातीय छुवाछूतको अन्त्य गर्ने तथा आर्थिक समानता, समृद्धि र सामाजिक न्याय सुनिश्चित गर्न समानुपातिक समावेशी र सहभागितामूलक सिद्धान्तका आधारमा समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने संकल्प गरेको छ । स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ मा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (लैससास) सम्बन्धी व्यवस्था प्रस्तावनामा नै उल्लेख गरिएको छ । तत् सन्दर्भमा यस गाउँपालिकाले तर्जुमा गर्ने निति, कार्यक्रम तथा बजेट, वार्षिक योजना तर्जुमा प्रकृया, आयोजना व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयन, र अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गर्ने क्रममा संघीय, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारले अवलम्बन गरेको राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक निति बमोजिम तय भएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धि कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन के कस्तो अवस्थामा रहेको छ, के कस्ता पक्षहरू राम्रा छन्, के कस्ता पक्षहरू सुधार गर्नु पर्ने हुनसक्छ र कस्ता खालको कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्दा लैससास सम्बन्धि सवालहरू सम्बोधन गर्न सकिन्छ भनेर योजनाबद्ध कार्ययोजना बनाएर अधि बढ्नको लागि यस माथागढी गाउँपालिका पाल्पाले लैससासको हालको अवस्था मुल्याङ्कन तथा पहिचान गर्न स्व-लेखाजोखा गर्न आवश्यक ठहर गरेको छ । यसका साथै पालिकामा रहेको सामाजिक विकास शाखा वा गठन गरिने समिति पनि लैससासलाई कार्यान्वयन गर्ने वा लैङ्गिक र समावेशी मैत्री योजना निर्माण गर्न यो परिक्षण कार्यबाट पालिकाका सामाजिक विकास शाखा लाई महत्वपूर्ण टेवा पुग्ने अपेक्षा राखिएको छ ।

३. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको उद्देश्यहरू

- नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा भएको लैङ्गिक समानता सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण निर्देशिका २०७८ ले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय तहले अङ्गीकार गरेको नीतिगत व्यवस्था र यसको कार्यान्वयनको अवस्थाको स्व-लेखाजोखा गर्न ।
- पालिकाभित्र “लैससास” कार्यान्वयनको वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण गर्न ।
- पालिकाको वार्षिक निति तथा कार्यक्रममा “लैससास”का सवालहरूलाई समेट्न
- पालिकाको “लैससास” सम्बन्धि राम्रा पक्षहरूलाई अझ प्रभावकारी तवरले बढवा दिन
- पालिकाले “लैससास” सम्बन्धि सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरूलाई विषेश कार्ययोजना बनाएर सम्बोधन गर्न ।

- पालिकाको ऐन, नियम, नियावली, निति तथा कार्यक्रमहरूलाई “लैससास” मैत्री बनाउन
- लैससास परीक्षणको नतिजाको आधारमा समस्या तथा चुनौतिहरूको पहिचान गरी समयमै समाधान गर्ने तथा भावी योजना तथा कार्यक्रमका लागि नीतिगत पृष्ठपोषण दिइ लैससास दिगो विकासका लागि कार्य योजना बनाएर काम गर्न ।

४. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणले समेट्ने क्षेत्रहरू

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गर्दा गाउँपालिकामा उपलब्ध विभिन्न दस्तावेजहरूको अध्ययन गरिएको थियो । गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम, वार्षिक योजना तथा विभिन्न क्षेत्रगत कार्यक्रमहरूले लैससास क्षेत्रलाई कतिसम्म सम्बोधन गरेको छ भनेर अध्ययन गरिएको थियो । यसै गरि लैङ्गिक समताको सिद्धान्त, समविकासको सिद्धान्त, समावेशीकरणको सिद्धान्त तथा लैङ्गिक उत्तरदायित्वको सिद्धान्तलाई गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रमबाट आत्मसात गरिएको वा गरिनु पर्ने विषयहरूको अध्ययनको क्रममा खोजी भएको थियो । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि २०७८ ले तोकेका क्षेत्रहरूमा नीति, कानुन, योजना, संस्थागत व्यवस्थापन, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन तथा उत्तरदायित्व मूल विषय क्षेत्र र यी क्षेत्र भित्र पर्ने पर्ने उपक्षेत्रहरू नीति कानूनमा समावेशिता, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व, कार्य प्रणाली समावेशी, समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व, कार्य प्रणालीमा समावेशीकरण, वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशिता, तथ्यांक सक्तलन तथा व्यवस्थापन, मानव संसाधन तथा क्षमता विकास, अनौपचारिक मूल्य, मान्यता, र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना, कानुनी साक्षरता, विपद् व्यवस्थापनमा समावेशिता, पूर्वाधार विकास, प्रजनन् स्वास्थ्य, शिक्षा कार्यक्रम, खानेपानी तथा सरसफाई, स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन, सुशासन, उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता, सूचना तथा संचार, अनुगमन तथा मूल्यांकन र समन्वय तथा सम्बन्ध विस्तार जस्ता उपक्षेत्रहरू यस लैससास परीक्षणका अध्ययन क्षेत्रहरू रहेका छन् । यसलाई तालिकामा यस अनुसार देखाइएको छ :

मूल विषय (सूचक)	सहायक विषय (उपसूचकहरू)
नीति, कानुन, योजना	➤ नीति र कार्यमा समावेशिता सहभागिता
	➤ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
	➤ बजेट तर्जुमा तथा कार्यान्वयन
संस्थागत व्यवस्था	➤ कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व
	➤ कार्यप्रणाली समावेशी
	➤ समिति उपसमिति र कार्यदलमा
	➤ वित्त व्यवस्था प्रणालीमा समावेशिता
	➤ तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापन
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	➤ मानव संसाधन तथा क्षमता विकास
	➤ अनौपचारिक मूल्यमान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध

	जनचेतना
	➤ कानुनी साक्षरता
सेवा प्रवाह	➤ विपत व्यवस्थापनमा समावेशिता
	➤ पूर्वाधार विकास
	➤ प्रजनन् स्वास्थ्य
	➤ शिक्षा कार्यक्रम
	➤ खानेपानी तथा सरसफाई
	➤ स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन
सुशासन र उत्तरदायित्व	➤ सुशासन
	➤ उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता
	➤ सूचना तथा संचार
	➤ अनुगमन तथा मुल्याङ्कन
	➤ समन्वय र सम्बन्ध विस्तार

५. लैङ्गिक परीक्षणको विधि र तरिका

लैङ्गिक परीक्षणका लागि यस माथागढी गाउँपालिकासँग प्रारम्भिक समन्वय पश्चात पालिकामा आई लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण निर्देशिका २०७८ मा उल्लेख भए अनुसार ३ वटा चरणहरू पार गरि कार्य सम्पन्न गरिएको छ । ती चरणहरूमा :

(क) तयारी चरण

यस तयारी चरणमा सर्वप्रथम प्रमुख सहजकर्ता बाट पालिकामा आई प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र सूचना अधिकारी सँग अन्तरक्रिया गरि लैङ्गिक परीक्षणका लागि आवश्यक पर्ने दस्तावेजहरू संकलन गर्ने कार्य गरिएको थियो भने सो क्रममा निर्देशिकामा उल्लेख भए अनुसार गाउँपालिका उपाध्यक्षको नेतृत्वमा ३ सदस्यीय कार्यदल गठन गरि लैङ्गिक परीक्षणका लागि आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण तयारीका कामहरू सम्पन्न गरिएको थियो ।

लैससास कार्यदल समिति गठन

क्र.सं.	नाम	पद	समावेशिताको क्षेत्र
१	विष्णुमाया लुङ्चे	संयोजक -(गा.पा.उपप्रमुख)	जनजाती
२	पुनम चिदी	सदस्य	जनजाति
३	तुल्सा न्यौपाने	सदस्य	ब्राहमण

यसका साथै गाउँपालिकाको आ.ब.२०७८/०७९ को बार्षिक योजना, क्षेत्रगत योजना, बार्षिक प्रतिवेदन, आर्थिक प्रतिवेदन, चौमासिक/बार्षिक समिक्षा, विकास बुलेटिन आदि दस्तावेजहरु संकलन गरिएका थिए । यी दस्तावेजहरु अध्ययन गरि कार्यान्वयन चरणमा छलफल गर्ने र सहभागीहरुलाई संकेतहरुमा अंक प्रदान गर्न सहज हुने गरि प्रशिक्षण गर्न तयारी गरिएको थियो । यसका अतिरिक्त कार्यशाला सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने सामाग्रीहरु व्यवस्थापन गर्ने, संकेतहरु प्रिन्ट आउट गर्ने कार्य पनि गरिएको थियो ।

(ख) कार्यान्वयन चरण

प्रारम्भिक सूचना संकलन

गाउँपालिकामा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका लागि भए गरेका कार्य प्रगतिहरुका विषयमा जानकारी लिनका लागि प्रमुख सहजकर्ताले अध्यक्ष,उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत र सूचना अधिकारीसँग प्रत्यक्ष छलफल गरि सूचनाहरु संकलन गरिएको थिए ।

लक्षित वर्गसँग छलफल

गाउँपालिकाले विकास मूलक गतिविधिहरु सञ्चालन गर्ने क्रममा महिला, बालबालिका र अन्य लक्षित वर्गलाई के कसरी समेटेर लिएको छ भन्ने विषयमा जानकारी लिनका लागि प्रमुख सहजकर्ताले स्थानीय तहका दलित महिला सदस्य, महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्र हेर्ने स्रोत व्यक्तिसँग छलफल सञ्चालन गरिएको थिए । उनिहरूसँग लक्षित वर्गलाई विकासको मूलधारमा ल्याउनका लागि भइरहेका पहलहरुका विषयमा छलफल भएको थियो ।

कार्यशाला सञ्चालन

गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरु र पदाधिकारीहरूसँग अन्तरक्रियात्मक छलफल गर्ने र सो को आधारमा सहभागीहरुले लैंगिक परिक्षण गर्ने उद्देश्यले प्रमुख सहजकर्ताको नेतृत्वमा कार्यशाला सञ्चालन गरिएको थियो । यसका लागि सबै सहभागीहरुलाई आवश्यक प्रशिक्षण दिएर उनिहरुलाई लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण निर्देशिका २०७८ ले व्यवस्था गरे बमोजिम लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण किन र कसरी भन्ने विषयमा अनुशिक्षण गरिएको थियो ।

SWOT Analysis

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणका क्षेत्रमा गाउँपालिकामा भएका अभ्यासहरुमा सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवसर र चुनौतीहरुका विषयमा समूह छलफल गरिएको थियो ।

समूह विभाजन र प्रश्नावलीहरुमा अंक प्रदान

लैससास कार्यविधि २०७६ अनुरूपका मूल विषय वस्तु अनुसार ५ वटा समूहमा विभाजन गरि उनिहरुलाई प्रति समूहमा छुट्याइएका प्रश्नावलीहरुमा सामूहिक छलफल गरि सहमतिमा अंक प्रदान गर्न सहजीकरण गरिएको थियो । यदि उनिहरुले प्रश्नावलीमा भएको निर्देशिका अनुसार १ वा ०.५ अंक

प्रदान गरेमा त्यसका लागि सहयोगी प्रमाणहरु के के हुन आवश्यक छ भन्ने विषयमा स्पष्ट रूपमा सहजीकरण गरिएको थियो ।

माकुरी जालो तयार

अंक प्रदान गरे पश्चात उनिहरुले दिएको अंकको आधारमा माकुरी जालो तयार गरिएको थियो र सो को आधारमा सहभागीहरुलाई लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा गाउँपालिकाले गरेका पहलहरुमा आधारित भई सवल पक्ष, सुधारात्मक पक्ष, अवशर र चुनौतीहरु जस्ता पक्षको विश्लेषण गरिएको थियो ।

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणमा अनुसार आगामी दिनमा गर्ने कार्ययोजना तयार

माकुरी जालोमा प्राप्त परिणामका आधारमा सवल पक्षहरुलाई अझ राम्रो गर्दै जाने र सुधार गर्नु पर्ने पक्षलाई समेट्ने गरि वार्षिक कार्ययोजना तयार गरिएको छ । यस कार्ययोजनामा गर्नु पर्ने काम, जिम्मेवारी, समय र लागत अनुमान गरिएको छ ।

(ग) प्रतिवेदन चरण

सहभागीहरुले प्रश्नावलीहरुमा दिएको अंकको आधारमा माकुरी जालो तयार गरिएको थियो भने सो माकुरी जालो सहभागीहरुसँग प्रस्तुत गरेर सवल पक्ष र सुधारात्मक पक्षहरुलाई औल्याइ सवल पक्षहरुलाई अझ राम्रोसँग अगाडि बढाउन र सुधारात्मक पक्षहरुलाई कार्यान्वयन गर्नका लागि काम, जिम्मेवारी, समय सीमा र अनुमानित लागतको आधारमा कार्ययोजना तयार गर्ने काम सम्पन्न गरियो । सो आधारमा समग्र लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षणको प्रक्रियालाई दस्तावेजीकरण गर्ने उद्देश्यले कार्य सम्पन्न प्राविधिक प्रतिवेदन तयार गरियो ।

यसका साथै यस गाउँपालिकामा समग्र लैससास प्रक्रियाको कार्यान्वयनका लागि निम्नानुसारको लैससास कार्यान्वयन समिति निर्माण गरिएको थियो ।

लैससास कार्यान्वयन समिति

क्र.स	नाम	पद	समावेशीकरणको क्षेत्र
१	यम बहादुर चिदी	संयोजक (गा.पा. अध्यक्ष)	जनजाति
२	बिष्णुमाया लुङ्चे	सदस्य (गा. पा. उपाध्यक्ष)	जनजाति
३	दिनेश ज्ञवाली	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	ब्राम्हण
४	राज कुमार पन्थी	सामाजिक विकास समिति संयोजक	क्षेत्री
५	तेज बहादुर घर्ती	कार्यपालिका सदस्य	जनजाती
६	भिम कुमारी परियार	„	दलित
७	रिकुमी सुनारी	„	जनजाति
८	बिष्णु जि.सी.	सामाजिक संस्था प्रतिनिधि	क्षेत्री
९	विर विक्रम सुनार	„	दलित
१०	विर बहादुर राना	„	जनजाती

११	पुनम चिदी	लैससास शाखा प्रमुख	जनजाती
----	-----------	--------------------	--------

६.लै.स.सा.स. परीक्षणका सहभागीहरु

क्र.स.	नाम	पद	लिंग		सामाजिक समावेशिकरण							
			म	पु	अन्य	बा. क्षेत्र.	जनजाति पहाड	दलित पहाड	मधेशी	मुस्लिम	अन्य पछाडि परेका सुदायहरु	अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु
१	बिष्णुमाया लुङ्चे	उपाध्यक्ष	१				१					
२	केशव बहादुर जि.सी	नि.प्र.प्र अ.		१		१						
३	बम बहादुर ठाडा	वडाध्यक्ष वडा नं. २		१			१					
४	तेज बहादुर घर्तीमगर	वडाध्यक्ष वडा नं. ३		१			१					
५	शंकर दर्लामी	वडाध्यक्ष वडा नं. ४		१			१					
६	जंग बहादुर दर्लामी	वडाध्यक्ष वडा नं. ७		१			१					
७	पुर्ण बहादुर सुनार	कार्यपालिका सदस्य		१				१				
८	तुल्सा न्यौपाने	कार्यपालिका सदस्य	१			१						
९	मंगली कुमाल	कार्यपालिका सदस्य	१				१					
१०	रुकुमी सुनारी	कार्यपालिका सदस्य	१				१					
११	भिम कुमारी	कार्यपालिका	१					१				

	परियार	सदस्य										
१२	नित्यानन्द खनाल	कर्मचारी अ.छैटौं		१		१						
१३	जित बहादुर ढेंगा	सहायक पाँचौ		१			१					
१४	प्रमोद भट्टराई	सहायक पाँचौ		१		१						
१५	बिष्णु बहादुर चिदी	शिक्षा शाखा सहायक		१			१					
१६	पशुपति पन्थी	MIS सहायक		१		१						
१७	सुजन कुमार बस्याल	का. संयोजक		१		१						
१८ १८	दानीसरा राना	कम्प्युटर अपरेटर	१				१					
१९	कौशिला सुनार	उद्यम विकास सहजकर्ता	१					१				
२०	पुनम चिदी	स.म.वि.नि.	१				१					
२१	ओस्मा ओली		१			१						
२२	विक्रम गरम्जा	पशुशाखा प्रमुख		१			१					
२३	दिल बहादुर थापा	सुचना तथा प्रविधि अ.	१			१						
२४	सन्तोष कार्की	सब इन्जिनियर		१		१						
२५	सञ्जय कुमार राना	रोजगार संयोजक		१			१					
२६	शेर बहादुर कुमाल	सहजकर्ता		१			१					

२७	मञ्जु विश्वकर्मा	सहजकर्ता	१			१						
----	---------------------	----------	---	--	--	---	--	--	--	--	--	--

जनप्रतिनिधि : १० जना

कर्मचारी : १५ जना

विज्ञ समुह: २ जना

७. लैङ्गिक परीक्षणको विश्लेषणका औजारहरु

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणका लागि कार्यविधिमा उल्लेख गरिएका प्रमुख ५ वटा मूल विषयवस्तु र ती विषय वस्तुका पनि २२ वटा उपविषय वस्तुका १०० सूचकहरुमा सहभागीहरुले उपलब्ध गराएको अंकका आधारमा प्राप्त गरेको अंकलाई विश्लेषण गरिएको थियो । ती सूचकहरुमा अंक प्रदान गर्दा सहभागीहरुले कस्तो अवस्थामा १ अंक दिने, कस्तो अवस्थामा ०.५ अंक दिने र कस्तो अवस्थामा ० अंक दिने भन्ने विषयमा सहभागीहरुलाई स्पष्ट हुने गरि सहजिकरण गरियो । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण पश्चात नतिजा मापन गर्नका लागि माकुरे जालो र स्तम्भ चित्र औजारहरु प्रयोग गरिएको छ । गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विद्यमान अवस्था, पालिकाले यस क्षेत्रमा परिवर्तन ल्याउँन गरेका प्रयासहरु र उपलब्धिको विश्लेषण गर्न SWOT Analysis लाई पनि औजारकै रुपमा प्रयोग गरिएको थियो । पालिकाको लै.स.सा.स.परिक्षण पश्चात यस विषयमा पालिकाको स्तर र स्थान कस्तो छ भन्ने कुरा पाच मूल सूचकहरु र २२ उपसूचकहरुमा हाँसिल नतिजा माकुरे जालो र स्तम्भ चित्र सहितको ग्राफमा प्रस्तुत गरिएको छ । परिक्षणको उपरोक्त नतिजालाई विश्लेषण गर्दा सुधारका लागि अझ धेरै प्रयासहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सवाललाई प्रभावकारी र नतिजामुखि बनाउँन विभिन्न पालिकाहरुले लै.स.सा.स.नीति र रणनीति बनाएर कार्यान्वयन गर्ने अभ्यास गरेको पाइन्छ । यस पालिकाले पनि यस क्षेत्रमा लै.स.सा.स.नीति तथा रणनीति बनाइ कार्यान्वयन गर्न सकेमा प्रस्तुत नतिजामा अग्रगामी फेरबदल गर्नमा सहयोग पुग्ने अपेक्षा गर्न सकिन्छ ।

८. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षणबाट आएका मुख्य प्राप्तिहरु

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण प्रकृत्यामा जेसी सम्बन्धमा गाउँपालिकाबाट भए गरेका अभ्यास र प्रयासहरु बारे अध्ययन गरिएको छ र यस सम्बन्धमा धेरै पृष्ठपोषण प्राप्त भएका छन् । गाउँपालिकाले लैससास सम्बन्धमा गरेका अभ्यास, प्रयास र उपलब्धि सम्बन्धमा सफलता, चुनौतीहरु र अन्तराल विश्लेषण गरि आगामी दिनमा के काम गर्नु पर्ने हो र विद्यमान समस्या समाधान गर्न के कस्ता प्रयास गर्न आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धमा कार्य योजना तयार गरिएको छ । आगामी दिनमा गाउँपालिकालाई लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मैत्री बनाई थप सशक्तिकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि पनि परिक्षणले मार्ग प्रशस्त गरेको छ । मुख्यतया लैससास परिक्षण पश्चात निम्नानुसार उपलब्धीहरु तथा प्राप्तीहरु पहिचान भएका छन् :

- निर्णय प्रक्रिया र विकासका विभिन्न गतिविधिहरुमा महिला, फरक क्षमता भएका, जनजाती तथा दलित, अशक्त सबैको सहभागिता सुनिश्चित गर्नका लागि उनीहरुको क्षमता विकास गर्ने, प्रोत्साहन गर्ने र पैरवी गर्ने जस्ता कार्यहरु भएको देखिन्छ । शशक्तिकरण र विकासमा गरिएको यो प्रयास अत्यन्त सद्धानीय छ ।

- लैससासका ५ वटा शिर्षक २२ वटा उपशिर्षक तथा १०० वटा कार्यसूचक माथिको स्वमूल्याङ्कन र छलफल पश्चात गाउँपालिकाले नीतिगत रूपमा प्राथमिकताका आधारमा योजना बनाइ कार्यविस्तार गर्ने प्रतिबद्धता गरेको तथा गाउँपालिकामा लैससासको विषय प्रति चासो बढेको ।
- लैसासासका सुचकहरुबारे गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधी, कर्मचारी तथा सरोकारवाला निकायहरुलाई जानकारी भएको । वास्तवमा सुचकहरुको आधारमा नियमित परिक्षण गरी देखिन आएका कमि कजोरीको समयमै समाधान खोज्नु पर्ने रहेछ भन्ने अनुभूति भएको ।
- गाउँपालिकाले सामाजिक विकासका क्षेत्रको कार्यविस्तार गर्ने योजना बनाएको तथा लैससास मैत्री पूर्वाधार विकासमा ध्यानाकर्षण बढेको ।
- दिगो विकास लक्ष्य प्राप्तीका लागि ध्यानाकर्षण भएको तथा लैससासको विकासका लागि मार्ग तय भएको ।
- महिलाहरुको सशक्तिकरण र क्षमता विकासका लागि वकालत गर्ने विषयमा सरोकारवालाहरु अभि बढी संवेदनशील भएका छन् ।
- सार्वजनिक गतिविधि र विषयहरुमा महिला सहभागिता उल्लेखनीय हुनु पर्नेमा सबैको सकारात्मक धारणामा परिवर्तन आएको छ ।
- लैङ्गिक हिंसाका घटनाहरुमा महिलाहरुले न्याय पाउन थालेका छन्/आवाज उठाउन थालेका छन् । गाउँपालिकाको न्यायिक समितिले महिला हिंसा न्युनिकरणका लागि महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएको देखिन्छ ।
- बञ्चितिकरण र जोखिममा परेका व्यक्ति र समुदायको लागि विशेष कार्यक्रम तथा बजेटको व्यवस्था गर्ने परम्पारको शुरुआत भएको छ र सबै पक्ष यस विषयमा सम्बेदनशील भएको देखिन्छ ।
- गाउँपालिकाले संचालन गर्ने क्षमता विकास कार्यक्रमहरुमा सहभागिहरुको छनौट गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिक रूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई प्राथमिकता दिइएको र आवश्यकता पहिचानका आधारमा प्राथमिकीकरण गरी सहभागिता गराउने गरिएको छ ।
- महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि (CEDAW) कार्यान्वयनका लागि तयार गरिएको राष्ट्रिय कार्ययोजना र संयुक्त राष्ट्रसंघीय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं. १३२५ र १८२० को कार्यान्वयन राष्ट्रिय कार्ययोजनामा स्थानीय सरकारको पनि जिम्मेवारी हो भन्ने महशुषिकरण देखिन्छ र उपरोक्त विषयमा कार्यक्रम तर्जुमा गरी रकम विनियोजन गरिनु सकारात्मक पक्ष हो ।
- लिङ्ग, जात, धर्म, वर्ण र बर्गका आधारमा हुने र हुन सक्ने हिंसा विरुद्धको विभिन्न अभियान, दिवस र कार्यक्रमहरुमा बजेट विनियोजन गर्ने र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने शुरुआत देखिएको हुँदा यसलाई सकारात्मक विकासको रूपमा लिन सकिन्छ । साथै जसको सवाल उसैको सहभागिताको मान्यतालाई अंगिकार गरेको पाइनुले यस विषयले विकासको मुल प्रभावीकरणमा प्राथमिकता पाएको देखिन्छ ।
- विभिन्न अभियानहरु जस्तै महिला हिंसा विरुद्धको १६ दिने अभियान, किशोरी दिवस, अन्तराष्ट्रिय महिला दिवस, स्वच्छ महिनावारी दिवस सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने गरेको पाइयो ।

- पालिकाका विभिन्न शाखाहरूले सम्पन्न गर्ने काम तथा कार्यक्रमहरूको लिखित दस्तावेजहरू अनिवार्य राख्नुपर्ने कुराको महसुस भएको छ ।
- स्थानीय तहले वार्षिक रुपमा सञ्चालन गर्ने कार्यहरूको प्रभावकारीताका लागि स्थानीय तहले आवश्यक निति तथा नियमावलीहरू निर्माण गर्नु पर्ने कुराको महसुस भएको छ ।

९. लैससास बजेट परीक्षणबाट देखिएका लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समोशीकरणको अवस्था

प्रस्तुत तलको तालिकामा प्रत्येक उपशीर्षकहरूका सुचकांक हरुकाले प्राप्त गरेको अंकलाई तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ । जस्तै सुचकांक नम्बर १.१.१ देखि सुचकांक १.१.८ सम्मका सुचकांकहरूको पूर्णाङ्क नम्बर ८ रहेको छ भने ती सुचकांकहरूले यहाँ ५.५ नम्बर प्राप्त गरेका छन् , त्यसैगरी सुचकांक १.२.१ देखि १.२.८ सम्मका सुचकांकहरूले यहाँ ६.५ नम्बर प्राप्त गरेका छन् । तलको तालिकामा राखिएको नतिजाले पनि लैससासमा पालिकाको समग्र चित्रण गर्दछ ।

९.१ परीक्षण पश्चात सुचकाङ्कहरूले प्राप्त गरेका अंक

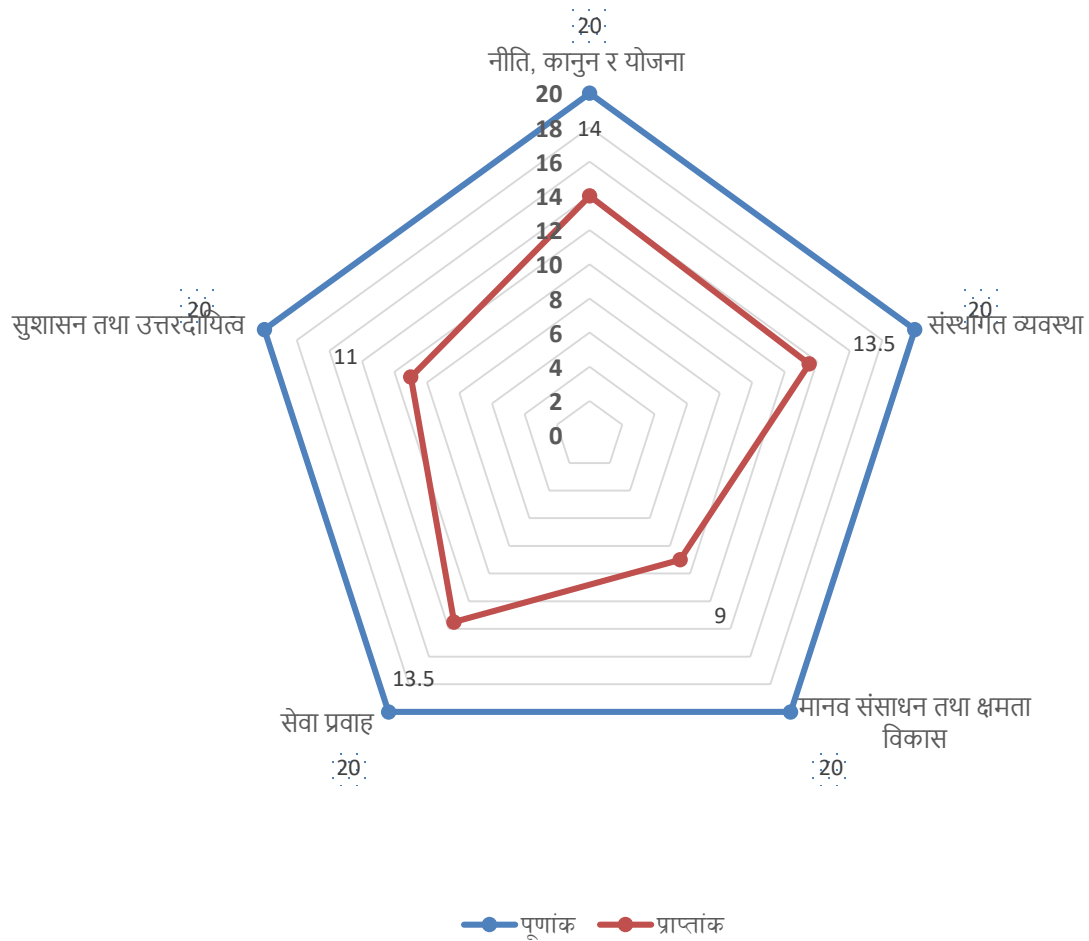
क्र.सं	सूचक र उपसूचकहरू	पूर्णाङ्क	कुल प्राप्ताङ्क
१	१.१.१-१.१.८= ५.५ १.२.१-१.२.८=६.५ १.३.१-१.३.४=२	२०	१४
२	२.१.१-२.१.४=२ २.२.१-२.२.४=२ २.३.१-२.३.४=३ २.४.१-२.४.४=३.५ २.५.१-२.५.४=३	२०	१३.५
३	३.१.१-३.१.८=३.५ ३.२.१-३.२.४=२.५, ३.३.१-३.३.४=१ ३.१.४-३.४.४=२	२०	९
४	४.१.१-४.१.४=२.५	२०	१३.५

	४.२.१-४.२.४=३, ४.३.१-४.३.४=४ ४.४.१-४.४.४=२ ४.५.१-४.५.४=२		
५	५.१.१-५.१.४=१.५ ५.२.१-५.२.४=२.५, ५.३.१-५.३.४=१.५ ५.४.१-५.४.४=३ ५.५.१-५.५.४=२.५	२०	११
	जम्मा	१००	६१

९.२ लैससास परीक्षणमा मुख्य शीर्षकहरुको माकुरे जालो

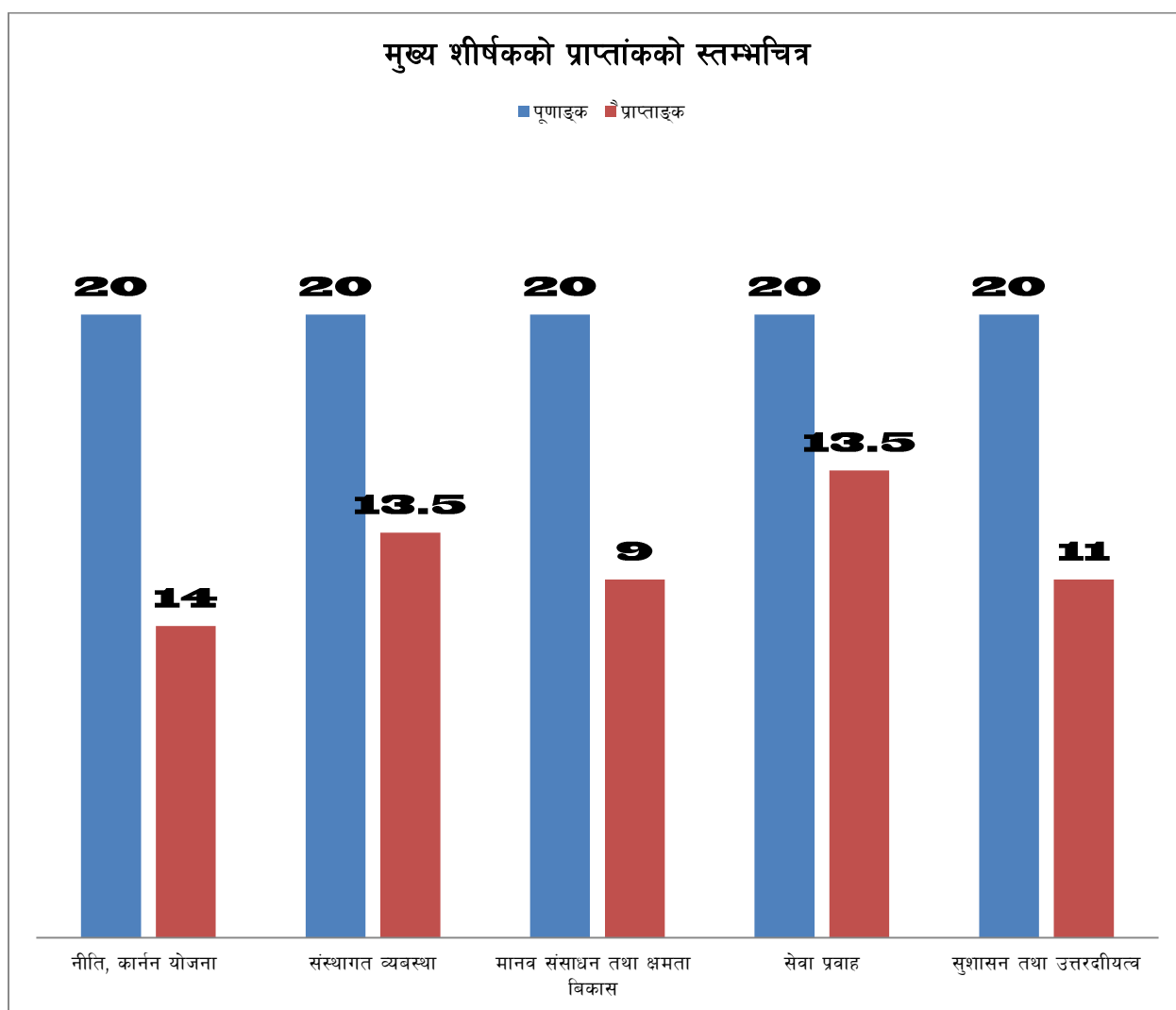
यस माथागढी गाँउपालिकामा लैससास परीक्षणका क्रममा यस गाँउपालिकाको लैससास क्षेत्रको वास्तविक चित्र उतार्न सम्पूर्ण सहभागीहरुका बीच गहन छलफल र समिक्षा गरी तथा यस गाँउपालिकाले लैससासका उद्देश्य पुरा गर्न बनाएका नीति, योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको अवस्थालाई समेत आवश्यक कागजातको आधारमा मुल्यांकन गरी लैससास परीक्षणका मुख्य सूचकहरुले प्राप्त गरेको प्राप्तांकलाई माकुरे जालोमार्फत् प्रस्तुत गरीएको छ । जसमा पाँचवटा मुख्य शीर्षकहरुमा प्राप्त नतिजालाई माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ । पाँचवटा मुख्य शीर्षकहरु सबैमा प्रत्येकको बराबरी २० पूर्णाङ्क रहेको छ । यस नतिजाको विश्लेषण गर्दा गाउँपालिकाले कुनैपनि सुचकमा पूर्णता हासिल गरेको देखिदैन, यद्यपि नतिजा राम्रो र सकारात्मक छ भन्न सकिन्छ । विद्यमान अवस्थाको राम्रो र कमजोर पक्षलाई विश्लेषण गर्दा गाउँपालिका लैससास नीति तर्जुमा र कार्यान्वयनमा बढी सम्बेदनशिल भएको देखियो । त्यसैगरी लैससासका दृष्टिकोण अनुसार कमजोर वर्गलाई उपलवध सेवा प्रवाह र त्यस्तो वर्गको मूलप्रवाहीकरणका लागि राम्रो प्रयासको थालनी भएको देखिन्छ । नीति नियम तर्जुमा भएर कार्यान्वयनमा सम्बेदनशिलता देखिए तापनि आवश्यक मात्रामा सेवा प्रवाह गर्न सक्ने मानव संसाधन नहुनु, भएको मानव संसाधनको क्षमता विकासमा आवश्यकता अनुसार पहल कदमी नहुनुले सेवा प्रवाहमा केही बाधा व्यवधानहरु उत्पन्न भएको छ भन्न सकिन्छ । त्यस्तै गरी सुशासन तथा उत्तरदायीत्व र संस्थागत व्यवस्थामा पनि तुलनात्मक रुपमा कम अंक आउँनुले पालिकाले मूलभुत विषयहरुमा कार्ययोजना बनाइ अझ थप र उल्लेखनीय प्रयासहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

मुख्य शीर्षकमा माकुरे जालो

९.३ लैससास परिक्षणमा माथागढी गाउँपालिकाले प्राप्त गरेको मुख्य शीर्षकहरुका नम्बरहरुको स्तम्भ चित्र

माकुरे जालोमा देखिएकै नतिजालाई यस स्तम्भ चित्रमा समेत प्रस्तुत गरिएको छ ।

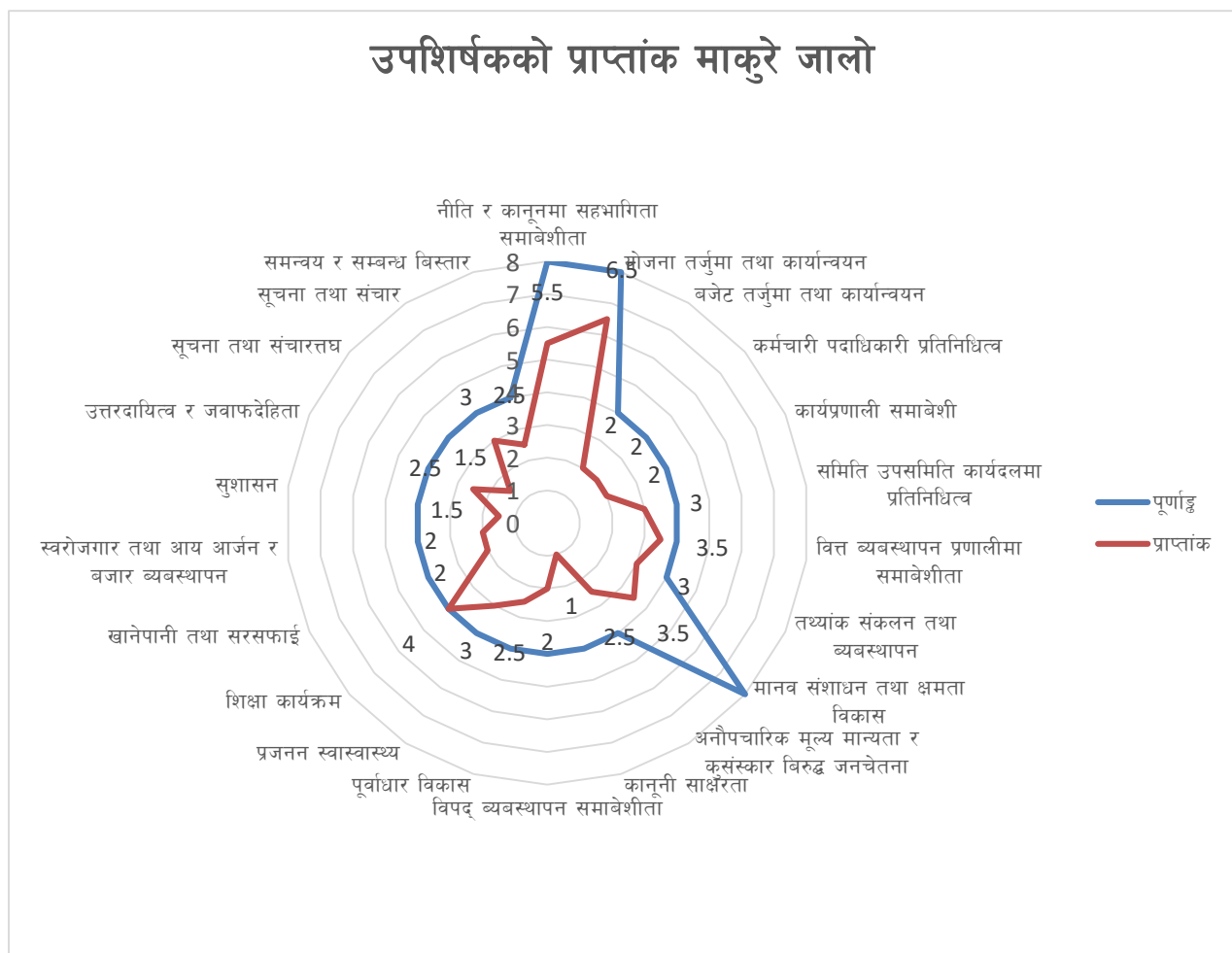
९.४ गाउँपालिकाले लैससास परिक्षणमा उपशीर्षकहरुमा प्राप्त गरेको नम्बरहरुको माकुरे जालो

माथि ९.२.१ मा उल्लेख गरिएको माकुरे जालो र स्तम्भ चित्रमा मूल पाँचवटा सुचकहरुको समग्र नतिजालाई प्रस्तुत गरिएको छ भने सोही प्रकृया पुरा गरी सम्पूर्ण सहभागीहरुका विच गहन छलफल र समिक्षा गरी यस गाउँपालिकाले लैससास का उद्देश्य पुरा हुनेगरी बनाएका नीति, योजना र कार्यक्रम कार्यान्वयनको अवस्थालाई समेत आवश्यक कागजातको आधारमा मुल्यांकन गरी लैससास परीक्षणका उपसूचकहरुले प्राप्त गरेको प्राप्तांकलाई माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

जसमा पाँचवटा मुख्य शीर्षकका २२ वटा उपशीर्षकहरुलाई माकुराको जालोको आकारमा चित्र बनाईएको छ । २२ वटा उप शीर्षकहरु सबैका फरक फरक पुणाङ्क रहेको छ । पुणाङ्क ४ देखि ८ सम्मका उपशीर्षहरु रहेका छन् ।

मूल विषयको नतिजा जुन माथि माकुरे जालो र स्तम्भ चित्रमा देखाइएको छ, उपबिषयहरुको नतिजा पनि त्यस्तै आएको छ । यसले गाउँपालिकाले लैससास सम्बन्धमा अझ धेरै प्रयासहरु गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

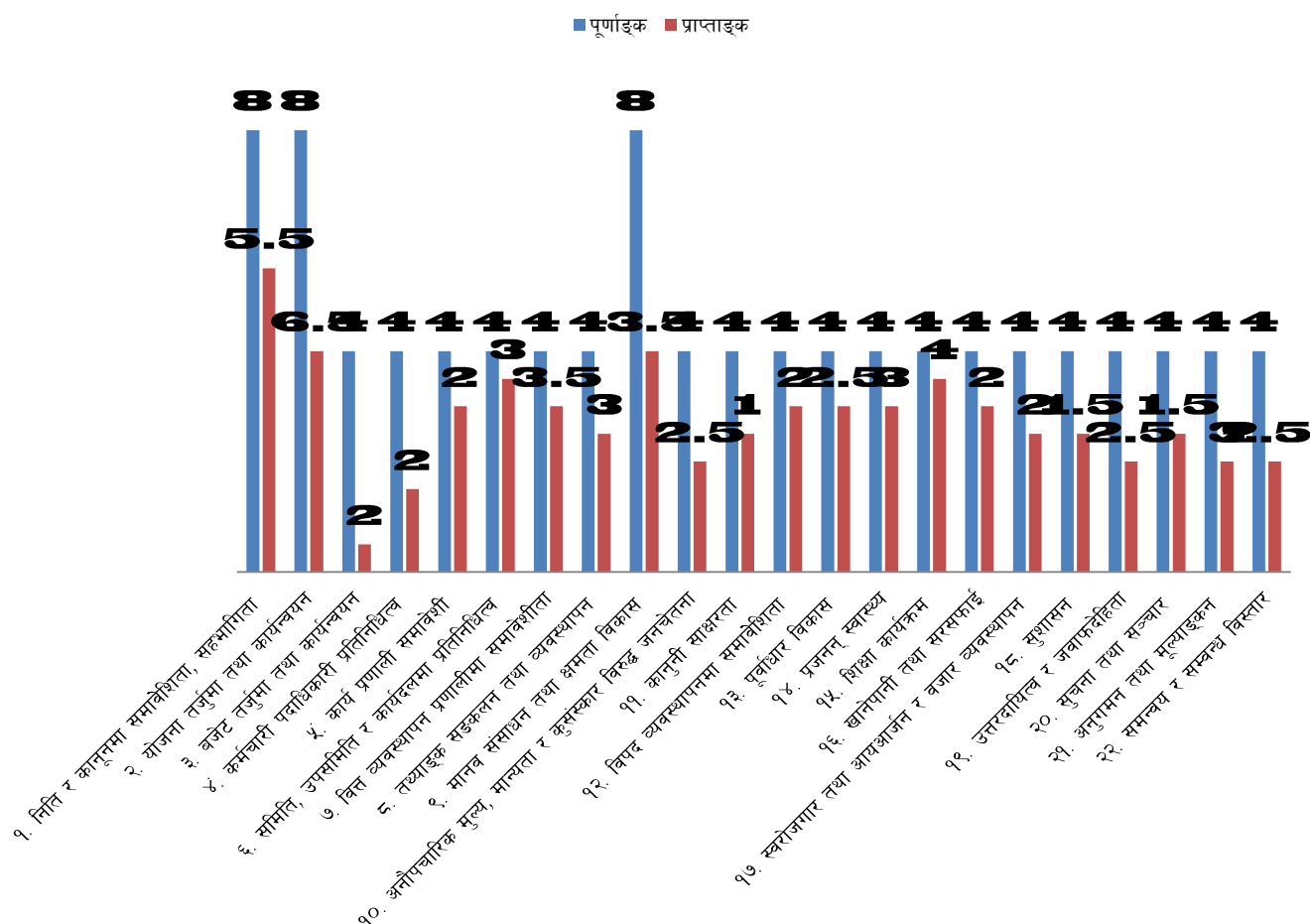
उपशिर्षकको प्राप्तांक माकुरे जालो

९.५ गाँउपालिकाले लैससास परिक्षणमा उपशिर्षकहरुको प्राप्तांक स्तम्भ चित्र

माथि माकुरे जालोमा प्रस्तुत गरिएको नतिजा र विवरणलाई जस्ताको तस्तै यो स्तम्भ चित्रमा पनि प्रस्तुत गरिएको छ ।

उपशीर्षकको प्राप्तांकको स्तम्भचित्र

९.६ गाउँपालिकाले लैससास परिक्षणमा उपशीर्षकहरुमा प्राप्त गरेको नम्बरहरुको सूची

यस गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण पश्चात प्रत्येक मुख्य शीर्षकहरुका उपशीर्षकहरुले प्राप्त गरेको नतिजालाई र प्रत्येक मुख्य शीर्षकहरुको कूल प्राप्तांकलाई स्पष्ट संग थाहा पाउनको लागि मुख्य शीर्षकभित्रका उपशीर्षकहरुको पूर्णाङ्क र तिनी उपशीर्षकहरुले प्राप्त गरेको नतिजालाई र त्यसको मध्यभागको अन्त्यमा छुट्टै मुख्य शीर्षकको प्राप्तांकलाई टेबलमा राखी अन्त्यमा प्रत्येक मुख्य शीर्षकहरुले प्राप्त गरेको नतिजालाई जोडेर निम्नानुसार प्रस्तुत गरीएको छ ।

मुख्य शीर्षकहरु	उपशीर्षकहरु	पूर्णङ्क	प्राप्ताङ्क
नीति, कानून, योजना	१. नीति र कानूनमा समावेशिता, सहभागिता	८	५.५
	२. योजना तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	८	६.५
	३. बजेट तर्जुमा तथा कार्यन्वयन	४	२

	जम्मा	२०	14
संस्थागत व्यवस्था	४. कर्मचारी पदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	2
	५. कार्य प्रणाली समावेशी	४	2
	६. समिति, उपसमिति र कार्यदलमा प्रतिनिधित्व	४	3
	७. वित्त व्यवस्थापन प्रणालीमा समावेशीता	४	3.5
	८. तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	४	3
	जम्मा	२०	13.5
मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	९. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	3.5
	१०. अनौपचारिक मुल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	2.5
	११. कानुनी साक्षरता	४	1
	१२. विपद व्यवस्थापनमा समावेशीता	४	2
	जम्मा	२०	9
सेवा प्रवाह	१३. पूर्वाधार विकास	४	2.5
	१४. प्रजनन् स्वास्थ्य	४	3
	१५. शिक्षा कार्यक्रम	४	4
	१६. खानेपानी तथा सरसफाई	४	2
	१७. स्वरोजगार तथा आयआर्जन र बजार व्यवस्थापन	४	2
	जम्मा	२०	13.5
सुशासन तथा उत्तरदायित्व	१८. सुशासन	४	1.5
	१९. उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता	४	2.5
	२०. सुचना तथा सञ्चार	४	1.5
	२१. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	४	3
	२२. समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	2.5
	जम्मा	२०	11
	कुल जम्मा	१००	61

१०. गाउँपालिकामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण सबल पक्षहरु र सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

यस गाउँपालिकाको लैससास परिक्षण गर्दा विभिन्न विधि प्रकृयाहरु अवलम्बन गरिएको छ । लैससासमा गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्था पत्ता लगाउन र अवस्थाको बारेमा सहभागि तथा गाउँपालिकाका सरोकारवालाहरुलाई अनुभूति गराउन पालिकामा रहेका दस्तावेजहरुको अध्ययन, विभिन्न लक्षित समूह छलफल र अवस्था विश्लेषणको विधि अपनाइएको थियो । सबल पक्ष (S), कमजोर पक्ष (W), अवसरहरु (O) र बाधाहरु (T) -(SWOT) विश्लेषण समेत गरियो । विश्लेषणबाट प्राप्त नतिजालाई तलको तालिकामा खासगरी लैससासमा गाउँपालिकाको सबल पक्ष र सुधार गर्नु पर्ने पक्षहरु उल्लेख गरिएको छ ।

सबल पक्षहरु	सुधारात्मक पक्षहरु
- गाउँपालिकाकाको वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिक रुपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको व्यवस्था गरिएको । - सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान हुने गरेको ।	- कानुन तथा नीति निर्माणको क्रममा लाभग्राही विशेषतः महिला तथा सामाजिकरुपमा बञ्चितमा परेको समुदायका सुझाव लिने संयन्त्र तयार गर्नु पर्ने - स्वीकृत भएका कानुनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुकालागि अभिमुखिकरणको व्यवस्था गर्नुपर्ने
- बस्तीस्तरको योजना तर्जुमा प्रक्रियामा सबै प्रकारका लिङ्ग र समुदायको सहभागिता रहने गरेको । - लैससास लक्षित कार्यक्रम र बजेट विनियोजनमा सम्बेदनशिलता रहेको ।	- आवधिक योजना तयार गरी उद्देश्य, रणनीति तथा नतिजामा लैगिक तथा सामाजिकरुपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको आर्थिक तथा सामाजिक हैसियतमा परिवर्तन एवम् रुपान्तरण ल्याउन आवश्यक कार्यक्रमहरु तय गर्नु पर्ने - आवधिक तथा क्षेत्रगत योजना तर्जुमा गर्दा गाउँ पार्श्वचित्रबाट प्राप्त लिङ्ग, उमेर, भूगोल, जातजाति, भाषा, संस्कृति, वर्ग, अपाङ्गता भएका व्यक्ति आदि अनुसारको अवस्था विश्लेषण गरि आवश्यकता पहिचान गर्नुपर्ने
उपभोक्ता समिति गठन गर्दा आम भेलामा कर्मचारी तथा महिला वडा सदस्यहरुको सहजीकरण भुमिका रहेको ।	- सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले अनुगमनका सूचकहरु बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गरी चेकलिष्ट तयार गर्नु पर्ने । - सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

● वार्षिक योजनामा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहको उत्थानका लागि तर्जुमा गरिएका कार्यक्रम तथा बजेटको कार्यान्वयन भएको ।	गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिकरूपमा बहिष्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गरी प्रतिवेदनमा उल्लेख गर्नु पर्ने ।
● गाउँपालिका मा स्थानीय सरकारको संस्थागत स्व- मूल्याङ्कन गरी क्षमता विकास कार्ययोजना बनाईएको छ ।	● गाउँपालिका का पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिममा लैससास सम्बन्धी छुट्टै विषय राखि तालिम दिने व्यवस्था गर्नु पर्ने
● लैससासको विषयलाई अब आएर केवल लैङ्गिक समानताको विषयका रूपमा मात्र नबुझी समग्र समृद्धीको विषयका रूपमा ग्रहण गरी सोहिनुसार अनुसरण गर्ने प्रयास भएको देखिएको ।	● अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भएका लैससासका विषयसंग सम्बन्धित कानुनि प्रावधान र प्रतिवद्धताहरुमाथी अनुशिक्षण तथा अभिमुखिकरणहरु संचालन गरी बुझाइ विकास गर्ने र धारणामा परिवर्तन गर्ने कार्यक्रम आवश्यक छ ।

११. लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास कार्य योजना

		अवस्था सुधारका लागि आवश्यक कृयाकलाप	कृयाकलाप संचालन गर्ने जिम्मेवारी			समयावधि	थप दायित्व पर्ने । नपर्ने	
पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क		पहलकर्ता	निर्णयकर्ता	कार्यान्वयनकर्ता		पर्ने	नपर्ने
१. निति, कानून र योजना २०								
	१४	१.२.१ आवाधिक योजना र बार्षिक योजना तथा कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उलब्धीका लागि लक्षहरु समावेश गर्नुपर्ने ।	लैससास विभाग	कार्यपालिका	कार्यपालिका	२०८० माघ मसान्त		
		१.२.६ स्थानिय सरकारले दीगो विकासका लक्षहरु विशेष गरेर लक्ष ५को लैंगिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानियकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	विधान समिति	२०८० माघ मसान्त	लैससास श्रोत व्यक्ति र बजेट रु. २०,००० ०।	
		१.१.१.२ लैससास कार्यान्वयन समिति कृयाशील बनाउना समितिको नियमित बैठक संचालन गर्ने	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	लैससास समिति	२०८० माघदेखि नियमित	खाजा	

		१.१.१.३ हालसम्म स्वीकृत भएका कानूनहरु र नीतिहरुका बारेमा पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरुका लागि अभिमुखिकरण तथा समान बुझाई गर्नको लागी अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	लैससास समिति	२०८० माघ मसान्त	लैससास श्रोत व्यक्ति र बजेट रु. २००,०० ०।	
		१.१.२ स्थानिय सरकारले आफ्ना नीति,कानून योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडी लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भए नभएको बारे लेखाजोखा गर्नुपर्ने ।						
		१.१.२.१ नीति कानून योजना जारी गर्नुभन्दा अगाडी लैससासको लेखाजोखा गर्नुपर्ने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	विधान समिति	२०८० चैत्र मसान्त	लैससास श्रोत व्यक्ति र बजेट रु. १००,००० ।	
		१.१.२.२ वार्षिक योजना तर्जुमा गर्दा लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट (GRB) तर्जुमा प्रक्रिया अवलम्बन गरी कार्ययोजना तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने ।	लैससास समिति महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका	लैससास समिति , योजना शाखा र सामाजिक विकास	२०८० माघ मसान्त		

					शाखा			
		१.१.४ स्थानिय सरकारको महिला र पुरुषको समविकार तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परिक्षण तथा सामाजिक समाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै बनाउनुपर्ने ।						
		१.१.४.१ पालिकाले लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गरी ऐन नियम, कार्यविधि तयार गर्ने ।	लैससास समिति , समाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका समिति	लैससास समिति , समाजिक विकास शाखा र विधान समिति	२०८० माघ मसान्त	लैससास श्रोत व्यक्ति र बजेट रु. १००,००० ।	
		१.१.४.२ स्थानिय सरकारले महिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैंगिक परिक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने अलग्गै कानुन बनाउनुपर्ने	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	लैससास समिति , समाजिक विकास शाखा	२०८० माघ मसान्त	लैससास श्रोत व्यक्ति र बजेट रु. १००,००० ।	
		१.१.६ संघिय कानुनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानिय स्तरमा महिला तथा वञ्चितमा परेको समुदाय माथी हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई						

		हुने प्रवन्ध मिलाउनुपर्ने						
		१.१.६.१ संघिय कानूनले व्यवस्था गरेको स्थानिय स्तरमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदायमाथीको विभेदका बारेमा सम्पूर्ण कर्मचारी र पदाधिकारी लाई अभिमुखिकरण गर्ने ।	लैससास समिति,	कार्यपालिका समिति	कार्यपालिका समिति समाजिक विकास शाखा	२०८० माघ मसान्त ,	श्रोत व्यक्ति	
		१.१.६.१ संघिय कानूनले व्यवस्था गरेको स्थानिय स्तरमा महिला तथा बञ्चितमा परेका समुदायमाथीको विभेदका बारेमा सम्पूर्ण कर्मचारी र पदाधिकारी लाई अभिमुखिकरण गनटोल फ्रि नम्बर र संचार संयन्त्रको स्थापना गरीपूर्ण रुपमा पालना गर्ने गराउने ।	लैससास समिति, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका समिति	न्यायिक समिति	२०८० माघ मसान्त ,		
		१.२ योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वय १.२.१ आवाधिक योजना र वार्षिक कार्यक्रममा लैंगिक तथा समावेशी विकासका कार्यक्रम तथा नीती कार्यक्रममा मापनयोग्य उपलब्धी समावेश गर्नुपर्ने ।						
		१.२.४. महिला तथा बञ्चितमा परेकाहरुको आवश्यकताका आधारमा रणनीति योजना बनाउने ।						
		१.२.५. योजना बनाउदा महिला पुरुषको अलग						

		अलग अवस्था विश्लेषणका आधारमा योजना बनाउने ।						
		१.२.२ स्थानिय सरकारले बजेट सिमा निर्धारण गर्दा लैससास मैत्री अवस्थाको विश्लेषण गरी कूल पूँजीगत बजेटको निश्चित प्रतिशत छुट्टयाउनुपर्ने ।						
		१.२.६.१ स्थानिय निकायका सम्पूर्ण पदाधिकारी र कर्मचारीहरुलाई दीगो विकास का लक्ष्यका बारेमा अभिमुखिकरण गर्ने ।	समाजिक विकास शाखा	कार्यपालिका समिति	लैससास समिति,	२०८० कात्तिक मसान्त	श्रोत व्यक्ति	
		१.२.८ स्थानिय सरकारका उपभोक्ता समितिहरुमा लक्षित समुहको अनिवार्य कम्तिमा ४० प्रतिशत सहभागिता र मुख्य पदमध्य एउटामा अनिवार्य महिलाको सहभागिता गराउनुपर्ने ।						
		१.३.१ बजेट तथा योजना तर्जुमा गर्नुभन्दा अगाडी लक्षित समुदायको समस्या केलाउन उक्त वर्गसंग समुहत छलफल गर्ने ।						
		१.३.२.१ सामाजिक समावेशी वजेट निर्माण एवं	समाजिक विकास	कार्यपालिका	योजना शाखा तथा	निरन्तर		

		परिक्षण नियमित रुपमा गर्नुपर्ने ।	शाखा लैससास समिति,	समिति	लेखा शाखा			
		१.३.३. लैससास परिक्षणपछि क्षमता विकास कार्ययोजनाका लागि बजेट विनियोजन गर्नुपर्ने ।						
		१.३.४.१ स्थानिय सरकारले लक्षित समुहकोहरुको लागि ५० प्रतिशत बजेट विनियोजन गरी आर्थिक वर्षभित्रै खर्च गरीसक्ने ।	समाजिक विकास शाखा लैससास समिति,	कार्यपालिका समिति	योजना शाखा तथा लेखा शाखा			
२. संस्थागत व्यवस्था २०								
	१३.५	२.१.१.१ स्थानिय सरकारले निर्णायक तहमा वा स्थानिय तहमा महिला र पुरुषको ५० प्रतिशत वरावरी प्रतिनिधित्व अनिवार्य गराउने ।	लैससास समिति, र महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा र अध्यक्ष २०८० माघ मसान्त			
		२.१.२.१ गाउँपालिकाले कर्मचारी पदपूर्ति गर्दा लैससास मैत्री हुनेगरी गर्ने ।	लैससास समिति, महिला तथा बालबालिका	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास र विधान शाखा	नियमित २०८० माघ मसान्त		

			शाखा					
		२.१.३.१ गाँपालिकाले स्थानिय तहमा सेवा प्रदान गर्न स्थानिय भाषा संस्कृति बुझेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधिमार्फत दिने व्यवस्था मिलाउने ।	लैससास समिति, महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	नियमित	२०८० माघ मसान्त	
		२.१.४.१ स्थानिय सरकारले जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीरुलाई अवसर प्रदान गर्दा लक्षित वर्गलाई अग्र भाग प्रदानहुनेगरी विभेदको नीति लिनुपर्ने ।	लैससास समिति,	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा			
		२.२.१.१. लैंगिक विभेद अन्त्य गर्न लैससास रणनीति योजना तयार गर्ने ।	लैससास समिति,	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	नियमित ०८० माघ मसान्त त	२०८० माघ मसान्त	
		२.२.२.१ स्थानिय तहमा लैंगिक हेल्पडेस्क स्थापना गर्ने ।	लैससास समिति,	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	२०८० माघ मसान्त		
		२.३.१ स्थानिय सरकारले कार्यालयमा हुनसक्ने कुनैपनि दुर्व्यवाहारको अन्त्यका लागि आचारसंहिता बनाएर लागु गनुपर्ने ।	लैससास समिति, र महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका समिति	सबै विकास शाखा			

		२.२.४ वडामा योजना छनौट गर्दा लक्षित वर्गको सक्रिय सहभागिता गराउनुपर्ने ।					२०८० माघ मसान्त	
		२.२.४.१ लैससास समितिमा लक्षित वर्गको उचित सहभागिता गराई योजना सम्बन्धी छलफलमार्फत् योजना तर्जुमा समितिलाई सुझाव दिने ।	महिला तथा बालबालिका शाखा	कार्यपालिका समिति	योजना शाखा र महिला तथा बालबालिका शाखा	२०८० माघ मसान्त		
		२.४.१ स्थानिय तहमा महिला सिप र नेतृत्व विकासका लागि छुट्टै कोष स्थापना गनुपर्ने ।						
		२.५.१.१ स्थानिय सरकारले स्थानिय स्तरका सूचना तथ्यांक संकलन गरी निरन्तर अद्यावधिक गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	नियमित		
		२.५.२.१ स्थानिय सरकारले तथ्यांक संकलन गर्दा बरोजगार तथा गरीवको पहिचान गरी छुट्टै नक्सांकन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	नियमित		
		२.५.३.१ स्थानिय सरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारीत योजना निमार्ण गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	नियमित		
३. मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०								
	९	३.१.२.१ स्थानिय तहका सम्पूर्ण पदाधिकारी	लैससास	कार्यपालिका	योजना शाखा र	२०८० माघ		

		हरुलाई लैससास सम्बन्धी तालिम प्रदान गर्ने ।	समिति	समिति	आर्थिक विकास शाखा	मसान्त		
		३.१.३. लैससास कार्यान्वयन सम्बन्धी तालिममा लैंगिक सम्बेदनशिल भाषाको प्रयोग गर्ने ।						
		३.१.६.१ गाउँपालिकामा मानव संसाधन विकास केन्द्र स्थापना गर्ने ॥	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा			
		३.१.७.१ लक्षित समुदायका लागि लोकसेवा तयारी कक्षा संचालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	, नियमि २०८० माघ मसान्त त	२०८० माघ मसान्त	
		३.१.८.१ महिला विकासका लागि भएका बेईजिंग घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताका बारेमा स्थानि स्थानिउ तहका पदाधिकारीहरुलाई अभिमुखिकरण संचालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	, नियमित		
		३.२.२.१ लैंगिक हिंसारहित गाँउ घोषणा तथा हिंसा विरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	, नियमि २०८० माघ मसान्त		

		३.२.३.२ बाल हेल्पलाइन १०९८, बालबालिका हराएमा वा भेटिएमा १०४, महिला तथा बालबालिकामाथि हुने हिंसाको बारेमा उजुरी गर्न सकिने राष्ट्रिय महिला आयोगको टोल फ्रि नं. ११४५, घरेलु हिंसा जस्ता उपयोगी जानकारीहरु समुदायस्तरसम्म प्रभावकारी ढंगबाट सूचना प्रवाह गर्न स्थानीय संयन्त्र प्रयोग गरी लाभग्राहीहरुलाई सूचना प्रवाह गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	२०८० मंसिर मसान्त , नियमित		
		३.२.४.१ सबैखाले कुसंस्कारका विरुद्ध जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	२०८० मंसिर मसान्त , नियमित		
		३.३.२.१ कार्यपालिका सदस्य र सबै मुख्य कर्मचारीहरुलाई कानूनको मस्यादा निर्माणसम्बन्धी अभिमुखिकरण गराउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	समाजिक विकास शाखा	२०८० मंसिर मसान्त , नियमित	श्रोत व्यक्ति	
४ सेवा प्रवाह २०								
	१३.५	४.१.१ स्थानिय सरकारद्वारा निर्माण गरिने भवनको डिजाईन गर्दा अपांग तथा बालमैत्री बनाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	भौतिक तथा पूर्वधार विकास शाखा	नियमित		
		४.१.३.१ स्थानिय सरकारद्वारा निर्माण गरिने	लैससास	कार्यपालिका	भौतिक तथा	नियमित		

		१५०० प्लीन्थभन्दा बढी क्षेत्रफल भएका भवनको डिजाईन गर्दा अपांग तथा बालमैत्री बनाउने	समिति	समिति	पूर्वधार विकास शाखा			
		४.१.४.१ स्थानिय सरकारले महिला बालबालिका लक्षित वैकल्पिक उर्जा स्रोत प्रयोग गर्ने वातावरण बनाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	भौतिक तथा पूर्वधार विकास शाखा	नियमित		
		४.२.१.१ गर्भवति तथा सुत्केरी महिलालाई जोखिमयुक्त कामबाट बचाउने तथ प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	२०८० फाल्गुन , नियमित		
		४.२.२.१ स्थानिय तहको कार्यालय स्थल वरीपरी स्तनपान कक्ष स्थापना गर्ने	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	२०८० फाल्गुन , नियमित		
		४.३.३ स्थानिय तहले आफ्नो आवश्यकताका आधारमा निरक्षरता सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।						
		४.४.३.१ प्रत्येक घरमा फाहोर व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक तथा योजना विकास	२०८० चैत्र , नियमित		

					शाखा			
		४.५.२.१ बेरोजगारी सम्बन्धी कार्यक्रम संचालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	आर्थिक विकास शाखा तथा रोजगार संयोजक	२०८० चैत्र , नियमित		
		४.५.४ विपन्न वर्गको सहूलियतका लागि सुपथ मुल्य वा सहकारी पसल संचालन गर्ने ।						
५. सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०								
	११	५.१.२.१ स्थानिय सरकारले लक्षित वर्गलाई अग्राधिकार सहित भ्रष्टाचारमा सुन्य सहनशिलता अपनाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक तथा योजना विकास शाखा	२०८० चैत्र , नियमित		
		५.१.३ महिला विकास का लागि बेइजिंग घोषणापत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धतासम्बन्धी अभिमूखिकरण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।						
		५.१.४ संयुक्त राष्ट्रसंघिय बालअधिकार महासन्धी १९८९ का प्रतिवद्धता कार्यान्वयन का लागि रकम विनियोजन गर्ने ।						
		५.२.२. स्थानिय सरकारले गर्ने सामाजिक परिक्षणमा पछाडि परेको वर्गको अनिवार्य						

		सहभागिता गराउने ।						
		५.२.३. सार्वजनिक सुनुवाइ गर्दा लक्षित वर्गको आवाज सम्बोधन गर्ने ।						
		५.२.४. स्थानिय सरकारले बनाएका आचारसंहिता कार्यान्वयनमा अनिवार्य ल्याउने ।						
		५.३.१. स्थानिय सरकारले नियमित वार्षिक कार्यक्तक्रम सार्वजनिक गर्दै उक्त कार्यक्रममा लक्षित वर्गको आवश्यकता सम्बोधन गर्ने ।						
		५.३.२. स्थानिय सरकारले स्थानिय सूचना स्थानिय भाषामा प्रशारण गर्ने ।						
		५.३.३. स्थानिय सरकारले संचार माध्यममा सूचना सम्प्रेषण गर्दा लैससास मैत्री सूचना प्रशारण गर्ने ।						
		५.३.४.१ सबैखाले विपन्न वर्गको सूचना स्रोत र साधनमा तथा सचेतनामा वृद्धी भए नभएको तथ्यांक संकलन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित		
		५.४.१.१ कार्ययोजनाको परिणाम सूचक तयार गर्ने तथा अनुगमनका सूचकहरु बनाउदा लैससास सम्बन्धी सूचकहरु समावेश गर्ने र अनुगमन प्रतिवेदन कार्यपालिकामा छलफल गर्न ब्यवस्था मिलाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित		

		५.४.२.१ स्थानिय सरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमहरुको अनेगमन गरी लक्षित वर्गले प्राप्त गरेको लाभ हानीको मुल्यांकन गर्ने	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक तथा योजना विकास शाखा	२०८० चैत्र , नियमित		
		५.४.३. स्थानिय सरकारको समिक्षा बैठकमा लक्षित वर्गको सहभागिता गराउने ।						
		५.४.४. कार्यक्रमको अनुगमनपछि सिकेका पाठहरु कार्यक्रममा समावेश गर्ने ।						
		५.४.४.२ सञ्चालित कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक तथा सामाजिक रुपमा बहिस्करणमा परेका व्यक्ति र समुहलाई लागत अनुरूप पुगेको लाभ, असर र प्रभाव विश्लेषण गर्ने तथा स्थानीय तहले रुपान्तरणीय विकासको लागि सबै वर्ग वा व्यक्तिहरुलाई ज्ञान तथा सीप विकास गर्नको लागि गा.पा.ले कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित		
		५.५.१ स्थानिय सरकारले संघ र प्रदेशले निर्माण गरेका नीतिहरुलाई कार्यान्वयनमा सहकार्य गर्ने ।						
		५.५.२. पालिकामा लैससास कार्यान्वयनका लागि सरोकारवाला निकायहरुविच संजाल बनाउने ।						

		५.५.२. नियमित रुपमा सबै प्रकारका सरोकारवालाहरुको सहभागितामा लैससास सम्बन्धी छलफल, सिकाई आदानप्रदान गर्ने तथा यस्ता सिकाईहरु कार्यक्रम र योजना तयार वा नीति निर्माण गर्दा सरोकारवाताहरुको सहभागीता गर्ने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित	सम्बन्धित सरोकारवाला	
		५.५.३.१ सरोकारवाला निकायहरुविच लैससास सम्बन्धी कार्यगत सन्जाल बनाउने ।	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित	सम्बन्धित सरोकारवाला	
		५.५.४ महिला विरुद्ध हुने सबैप्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धी कार्यान्वयनका लागि तयार गरिउको राष्ट्रसंघिय सुरक्षा परिषदबाट पारित प्रस्ताव नं १३२५ र १८२० कार्यान्वयन योजना बनाउने	लैससास समिति	कार्यपालिका समिति	सामाजिक विकास शाखा	नियमित	पदाधिकारी र कर्मचारी	

१२. निष्कर्ष

यस गाँउपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण गर्नका लागि प्रदेश प्रशिक्षण प्रतिष्ठानबाट खटाईएका विषय विज्ञको सहयोगमा एक कार्यदल गठन गरे पश्चात परिक्षणका लागि आवश्यक तयारी सहित धेरै चरणहरूमा अध्ययन, छलफल तथा अन्तरक्रियाहरू सफलता पूर्वक सम्पन्न भएका थिए । कार्यदल र विज्ञको सहयोगमा नगरपालिकाकाका विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू तथा अन्य पदाधिकारीहरू संग छलफल गरी गाँउपालिकामा लैंगिक संवेदनशीलताको विषयलाई अध्ययन गरेको थियो । यसै क्रममा गाँउपालिकाकामा उपलब्ध नीति तथा कार्यक्रम लगायतका अन्य कार्यविधि एवं दस्तावेजहरू अध्ययन समेत गरिएको थियो । गाँउपालिकाबाट सञ्चालन भइरहेका योजनाहरूका उपभोक्ता समितिहरूमा लैंगिक संवेदनशीलता कार्यान्वयनको प्रभावकारितालाई लक्षित समुहमा छलफल गरि अध्ययन गरिएको थियो । लैससास परिक्षणलाई विभिन्न चरणमा सम्पन्न गरिएको थियो । लैससास परिक्षण पश्चात यो गाँउपालिकामा निम्नानुसारको अवस्था देखिन्छ ।

- यस गाँउपालिकाले अन्य शीर्षकहरूको तुलनामा निति कानून योजनाको क्षेत्रमा केहि उपलब्धी हासिल गरेको देखिन्छ ।
- सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने प्रयास भएतापनि समान र समावेशी सहभागिताको सवालमा अपेक्षित र आवश्यकिय निर्णय प्रत्रियामा कमजोरी देख्न सकिन्छ ।
- लैससास परिक्षणको विषयलाई गम्भिरतापूर्वक वा चासो दिएर परिक्षण कार्यमा जनप्रतिनिधिहरूको सहभागिता जनाउने सवालमा वा लैससासको विषयलाई महत्व दिने कुरामा पालिका का जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूमा थप सक्रियताको खाँचो रहेको छ।
- समग्रमा लैससासको कार्यान्वयन प्रक्रिया र परिक्षणको विषय यस गाँउपालिकाको प्राथमिकता र चासोको रुपमा सुरुवात हुनु सकारात्मक पक्ष रहेको छ ।

१३. सुझाव

- नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन र लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण निर्देशिकामा तोकिएका प्रावधानहरूको अधिनमा रहि गरिएको लैससास परिक्षण कार्यक्रमले यस गाँउपालिकामा विभिन्न चरणमा पालिकाका पदाधिकारीहरू, कर्मचारीहरू तथा सेवाग्राहीहरूको विचार तथा राय लिएको थियो । यो आफैमा सकारात्मक सुरुवात पनि हो । तथापी केहि कर्मचारी तथा पदाधिकारीहरू कार्यक्रममा सहभागी हुन सकेनन् । आगामी वर्ष लैससास परिक्षण गर्दा खेरी सवै कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूको अनिवार्य उपस्थिति तथा सहभागिता गराउन आवश्यक देखिन्छ । यसका अतिरिक्त गाँउपालिकाको लैससासको समग्र विषय तथा कार्यान्वयनको सन्दर्भमा केहि निम्न सुझावहरू दिनु उपयुक्त हुन्छ ।
- गाँउपालिकामा अनिवार्य लैससास विभाग गठन गर्नुपर्ने,
- लैससास कार्यान्वयनको लागि लैससास परिक्षण निर्देशिका २०७८ अनुसार बनेको समितिले निरन्तर रुपमा निति तथा कार्यक्रम निर्माण, कार्यान्वयन तथा अनुगमन र मुल्याङ्कन प्रक्रिया र प्रभाव मुल्याङ्कनसम्म काम गर्नु पर्ने देखिन्छ ।

- लैससास लक्षित सेवा प्रवाहका लागि पालिकामा हेल्पडेस्क स्थापना गर्नुपर्ने,
- प्रत्येक वर्ष लैससास परिक्षण कार्य समयमै अनिवार्य गर्न गाउँपालिकाले समयतालिका तथा बजेट व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
- यस वर्षको लैससास परिक्षणबाट देखा परेका कमजोर पक्ष तथा कम नतिजा प्राप्त शीर्षकहरु माथी समिक्षा गरेर आगामी वार्षिक तथा आवाधिक योजनामा समेट्नुपर्ने,
- परिक्षण पश्चात सुधार गर्नुपर्ने पक्षमाथी बनाईएको कार्य योजनालाई कार्यान्वयन गर्न विषेश नीति र बजेटको व्यवस्था गरी योजना कार्यान्वयन समिति बनाई अधि बढ्नुपर्ने । आदि

अनुसूची १: लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र उपसूचकले प्राप्त गरेका अङ्क

तालिका १ लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको मूल्याङ्कनका सूचक र मापनका अवस्थाहरू

नोट: मूल्याङ्कन गर्दा राम्रो अवस्थालाई १ अंक, मध्यम अवस्थालाई ०.५ अंक र अति कमजोर अवस्थालाई ० अंक दिनु पर्नेछ । तल दिएको तालिकामा प्रत्येक सूचकमा अंक पाउने अवस्था र सो को ०.०, ०.५, १.० प्रमाणीकरणको आधार राखिएको छ । यी सूचकमा गरिने मूल्याङ्कन सामुहिक मूल्याङ्कन हो । समूहमा पहिला सूचकमा छलफल गरी सोको अवस्थाबारे सहमतिमा अंक प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

सिर्न	मूल बिषय	सहायक बिषय	अ ङ्क	सूचक नं	सूचक	सूचकको अङ्क	प्राप्ता ङ्क	१ अंक आउने अवस्था	०.५ अंक आउने अवस्था	० अंक आउने अवस्था	प्रमाणिकरणको आधार
१	नीति, कानून, योजना २०	नीति र कानूनमा समावेशिता, सहभागिता	८	१.१.१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरे, नगरेको	०.५	१	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षा, मस्यौदाको विषयवस्तु र शब्द चयन आँसिक रुपमामात्र समावेशी र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहको नीति तथा कानूनको मस्यौदा तयार गर्ने कार्यदिशमा लैससासको दृष्टिले सम्पादन गर्ने गरी कार्यटोलीनिर्माण, पूर्व दस्तावेजको समीक्षागर्दा लैससासदृष्टिकोणले भएको, मस्यौदाको विषयवस्तु र समावेशी शब्द चयन र सहभागितामूलक हुने गरेको	स्थानीय तहले स्वीकृत गरेका नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरू र स्वीकृतिको लागि प्रस्तुत गरेका मस्यौदा नीति तथा कानूनी दस्तावेजहरू
२				१.१.२	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएन भएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरे, नगरेको	०.५	०.५	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएन भएको बारे लेखाजोखा गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएन भएको बारे आँसिक रुपमा मात्र लेखाजोखा गर्ने गरेको	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना जारी गर्नु भन्दा अगाडि लैससासको दृष्टिले उपयुक्त भएन भएको बारे लेखाजोखा गर्ने नगरेको	स्थानीय सरकारले आफ्ना नीति, कानून, योजना का दस्तावेजहरू र लेखाजोखा सम्पन्न भएको प्रमाणित गर्ने कागजातहरू

३			१.१.३	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास .स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू. सम्बन्धी कुराहरू समावेश भए । नभएको	००१	1	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास .स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू. सम्बन्धी कुराहरू समावेश भएको	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास .स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू. सम्बन्धी कुराहरू आँसिक रुपमामात्र समावेश भएको	स्थानीय सरकारकोनीति र योजनामा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी विकास .स्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनामा भएका नीतिहरू. सम्बन्धी कुराहरू समावेश नभएको	स्थानीय सरकारकास्थानीय कानुन, नीति, आवधिक र वार्षिक योजनासम्बन्धी दस्तावेजहरू
४			१.१.४	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्ने सम्बन्धी अलग्गै नीतिहरू छन । छैनन्स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा खास व्यवस्था गरिएको वा नगरिएको।	००१	0.5	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै नीति भएको र यस्तो नीति स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश गरिएको	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै नीति भएको तर स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समावेश नगरिएको	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेसम्बन्धी अलग्गै नीति नभएको र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकामा समेत कुनै खास व्यवस्था नगरिएको	स्थानीय सरकारकोमहिला र पुरुषको समविकास तथा सामाजिक समावेशीकरण र लैङ्गिक परीक्षण तथा सामाजिक विभेद अन्त्य गर्नेनीति दस्तावेज र स्थानीय ऐन, कानुन, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू
५			१.१.५	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोकप्र्याप्त प्रावधान व्यवस्था गरिएको छ छैन	००१	0.5	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोकप्र्याप्त प्रावधान राखिएको	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्रे खालका केही प्रावधानमात्र समावेश गरिएको	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिमा महिला तथा बञ्चितमा परेकोसमुदाय अर्थात लक्षित वर्गमा हुने सबै प्रकारका विभेदजन्य कार्यहरू रोक्रेकुनै प्रावधान नराखिएको	स्थानीय तहलेकार्यान्वयनमा ल्याएका ऐन, नियम, तथा कार्यविधिहरू र तिनको लैससास दृष्टिले विक्षेपण गरिएको दस्तावेज

६				१.१.२	संघीयकानूनलेव्यवस्थागरेबमोजिम स्थानीयस्तरमामहिलातथावञ्चितीमा परेकोसमुदायमाथिहुनेहिंसारविभेद उपरसुनुवाईहुनेप्रवन्धमिलाएनमिला एको	०.१	0.5	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको र सोहिअनुरूपकार्यन्वयनहुनेगरेको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीयस्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने हिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध मिलाएको तर कार्यान्वयन नभएको	संघीय कानूनले व्यवस्था गरे बमोजिम स्थानीय स्तरमा महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुनेहिंसा र विभेद उपर सुनुवाई हुने प्रवन्ध नमिलाएको	महिला तथावञ्चितीमा परेको समुदाय माथि हुने विभेद उपर सुनुवाई भएका प्रमानित कागजातहरू र महिलातथावञ्चितीमाप रेकासमुदायहरुकोस्वयम भनाइहरुकोदस्तावेज
७				१.१.७	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहे नरहेको	०.१	1	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने प्रावधान रहेको	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने केही प्रावधानमात्र रहेको	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्यालामा विभेद रोक्ने कुनै प्रावधान नरहेको	महिला र पुरुषमाश्रमको ज्याला भुक्तानी दस्तावेज
८				१.१.८	स्थानीयतहकोनीतिमारैथानेरआप्रवा सीकामदारतथाश्रमजीवीउपरहुनेवि भेदरोक्नेप्रावधारहेनरहेको	०.१	0.5	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने प्रावधानहरुरहेको	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने केही प्रावधानरहेको	स्थानीय तहकोनीतिमा रैथाने र आप्रवासी कामदार तथा श्रमजीवी उपर हुने विभेद रोक्ने कुनै प्रावधाननरहेको	स्थानीय तहकोश्रम नीति दस्तावेज र यसको समीक्षा प्रतिवेदन
९	योजना तर्जुमा तथाकार्या न्वयन	८		१.२.१	आवधिकयोजनारवार्षिकयोजनातथा कार्यकममालैङ्गिकतथासमावेशीवि कासकोलागिनीति, रणनीति,कार्यक्रमरमापनयोग्यउपल ष्ठीलक्ष्यसमावेशगरिएकोछैन	०.१	0.5	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि औसिक रुपमामात्र नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश गरिएको	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य समावेश नगरिएको	आवधिक योजना रवार्षिक योजना तथा कार्यकममा लैङ्गिक तथा समावेशी विकासको लागि नीति, रणनीति, कार्यक्रम र मापनयोग्य उपलब्धी लक्ष्य विक्षेपण दस्तावेज

१०				१.२.२.२	गाउँपालिका नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरे नगरेको	००१	1	गाउँपालिकानगरपालिकाकोस्रोत अनुमानतथाबजेटसीमानिर्धारणस मितिलेबजेटसीमानिर्धारणगर्दाम हिला, बालबालिका, तथाबञ्चितिकरणमापरेकोसमूह कोअवस्थाविश्लेषणकोआधारमा सोसमूहकोलागिवाप्रत्यक्षफाइदा पुग्नेगरीकूलपूँजीगतबजेटकोनिश्चित प्रतिशतछुट्याउनेगरेको	गाउँपालिकानगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको	गाउँपालिका नगरपालिकाको स्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले बजेट सीमा निर्धारणगर्दा महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको लागि वा प्रत्यक्ष फाइदा पुग्ने गरी कूल पूँजीगत बजेटकोनिश्चित प्रतिशत छुट्याउनेगरेको	गाउँपालिका नगरपालिकाको महिला, बालबालिका, तथा बञ्चितिकरणमा परेको समूहको अवस्था विश्लेषणको आधारमा सो समूहकोस्रोत अनुमान तथा बजेट सीमा निर्धारण समितिले निर्धारणगरेको बजेट सीमा
११				१.२.२.३	स्थानीयसरकारकोयोजनासूचीलक्षितसमूहहरूकोसक्रियसहभागितामा तयारहुनेरउनीहरूलेछनौटगरेकायो जनाप्राथमिकीकरणमापर्नेगरेनगरे को .योजनातर्जुमागर्दागाउँ, वस्तीस्तरबाटआएकायोजनाकार्यक महरुलाईसमेटेनसमेटेकोपरीक्षण।	००१	1	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहहरूको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका योजना प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोजना सूची संकलन गर्दा केही मात्र लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने र उनीहरूले छनौट गरेका केही योजनामात्र प्राथमिकीकरणमा पर्नेगरेको ।	स्थानीय सरकारले गाउँ, वस्तीस्तरबाटयोजना सूची संकलन गर्दा लक्षित समूहको सक्रिय सहभागितामा तयार हुने नगरेको र उनीहरूले माग गरेका योजनाले सामान्यतया प्राथमिकता नपाउने गरेको ।	स्थानीयसरकारकोयो जनातर्जुमागर्दाभए कासहभागीहरूको सूचीर फोटो , वडास्तरबाटछनौट भएकायोजनाकारको सूची,लक्षित समूहले छनौट गरेकाकार्यक्रमको सूचि
१२				१.२.२.३	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भए नभएको	००१	1	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल भएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा सामान्य छलफल भएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषयमा छलफल नभएको	बजेट तर्जुमा मार्गदर्शनको प्रति र यसमायोजना तर्जुमागर्दा महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेका समूहहरूको व्यावहारिक र रणनीतिक आवश्यकतापहिचान र परिपूर्ति गर्ने विषय समावेश भएको छ छैन

१३				योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिए । नगरिएकोतयारी प्रतिवेदन।	००१	0.5	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने गरिएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसार केही कार्यक्रम तय हुने गरेको	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तय गर्ने नगरिएको	योजना तर्जुमागर्दा महिला र पुरुष एवं लक्षित समुहहरू को छुट्टा छुट्टै अवस्था विश्लेषणको आधारमा आवश्यकता पहिचान गरी सो अनुसारको कार्यक्रम तयारी प्रतिवेदन
१४				स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरू विशेष गरेर लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनहुने गरे नगरेको	००१	1	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसारको बजेट विनियोजनगर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानता प्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण गरी सो अनुसार केही कार्यक्रमहरूमा बजेट विनियोजनगर्ने गरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरूमध्ये लक्ष्य ५ लैङ्गिक समानताप्राप्त गर्ने विषयलाई स्थानीयकरण नगरेको बजेट विनियोजनपनि गर्नेनगरेको	स्थानीय सरकारलेदीगो विकासका लक्ष्यहरू स्थानीयकरण गरेको दस्तावेज र सोलाई प्राप्त गर्नेकार्यक्रमहरू बजेट विनियोजनदस्तावेज
१५				स्थानीयतहकायोजनामहिला, बालबालिकातथापिछडिएकोवर्ग, क्षेत्रसमुदायलाईप्रत्यक्षलाभपुग्नेगरी बनेनबनेको	००१	0.5	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीबनेको	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई सिमित रुपमा प्रत्यक्ष लाभर केही अप्रत्यक्ष लाभ पुग्नेगरीबनेको	स्थानीय तहकायोजनाले महिला, बालबालिका तथा पिछडिएको वर्ग, क्षेत्र र समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभपुग्नेगरीनबनेको	स्थानीय तहकायोजना दस्तावेज
१६				स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता भए । नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिए नदिएको	००१	1	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता भएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिएको	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता गर्ने र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी दिने नीति लिएको	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समितिहरूमा लक्षित समुहका प्रतिनिधि सहित कम्तिमा ४०% महिलाहरूकोसहभागिता नभएको र मुख्य कार्यकारी पदमध्ये कुनै एकमा जिम्मेवारी पनि नदिएको	स्थानीय सरकारकाउपभोक्ता समिति व्यवस्थापन सम्बन्धी कानूनका प्रावधानहरू र केही योजनाको नमूना अवलोकन

१७		बजेट तर्जुमा तथाकार्या न्वयन	४	०.५	बजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने .विश्लेषण. गर्ने गरिएको	०.५	०.5	बजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने .विश्लेषण. गर्ने गरिएको	बजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने .विश्लेषण. गर्ने गरिएको	बजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा गर्नु भन्दा अघि समुदायका महिला, बालबालिका अपाङ्ग जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग र दलित लगायतका सबै जातजाति र विपन्न वर्गकासमूहहरूसँग बसेर समस्या केलाउने .विश्लेषण. गर्ने गरिएको	बजेट तथाकार्यक्रम तर्जुमा अघि समुदायका सरोकारवालाहरूसँगको छलफल र परामर्श तथाविपन्नतास्तरीकरण सम्बन्धी आवधिक दस्तावेज
१८				०.५	स्थानीय सरकारकाक्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माणएवं परीक्षण नियमितरूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गरिएको नगरिएको	०.५	०.5	स्थानीय सरकारकाक्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माणएवं परीक्षणनियमितरूपमा गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरिएको	स्थानीय सरकारकाक्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माणएवं परीक्षणगर्न कहिले काहीँ बजेटको व्यवस्था हुने गरेको	स्थानीय सरकारकाक्षमता विकास योजनामा लैङ्गिक उत्तरदायी तथा सामाजिक समावेशी बजेट निर्माणएवं परीक्षणगर्न बजेटको व्यवस्था हुने नगरेको	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरू
१९				०.५	परिक्षण पश्चात लैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरिएको नगरिएको	०.५	०.5	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि पर्याप्त बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेश गरेको	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेट तथा कार्यक्रम बार्षिक योजनामा समावेशभएपनि पर्याप्त नभएको	परिक्षणपश्चातलैङ्गिक तथा समावेशी विषयमासुधार गर्न क्षमता विकास कार्ययोजना कार्यान्वयनका लागि बजेटव्यवस्था हुने नगरेको	स्थानीय सरकारको बजेट विनियोजन र लैससास परीक्षण दस्तावेजहरू
२०				०.५	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चितप्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमाखर्च गरिएको नगरिएकोबजेट तथाकार्यक्रमबीच भिडान.	०.५	०.5	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि निश्चितप्रतिशत बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममा समयैमाखर्च गर्ने गरिएको।	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि कहिले काहीँ बजेट विनियोजन गरी उनीहरूको हितका कार्यक्रममाखर्च गर्ने गरिएको।	स्थानीय सरकारकोबजेट तथा कार्यक्रममा लक्षित समूहहरूको लागि बजेट विनियोजन तथा उनीहरूको हितका कार्यक्रममा खर्च गर्ने नगरिएको।	बजेटतथाकार्यक्रमबीच भिडाननतिजानिकाल्ने बजेटतथाकार्यक्रमदस्तावेज।

२१	संस्थागत व्यवस्था २०	कर्मचारीपदाधिकारी प्रतिनिधित्व	४	२१.१	स्थानीयसरकारकोनिर्णायकतहमा .कर्मचारी पदाधिकारी. महिलाहरूकोसमानरूपमा . ५०।५०प्रतिशत.प्रतिनिधित्वरहेकोछैन	०.१	0.5	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा .कर्मचारी पदाधिकारी. महिलाहरूको समानरूपमा . ५०।५० प्रतिशत.प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था ।	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा .कर्मचारी पदाधिकारी. महिलाहरूको समानरूपमा . ५०।५० प्रतिशत.प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व रहेकोअवस्था	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा .कर्मचारी पदाधिकारी. महिलाहरूको समानरूपमा . ५०।५० प्रतिशत.प्रतिनिधित्व नभए पनि कम्तिमा ३३ प्रतिशत प्रतिनिधित्व नरहेकोअवस्था	स्थानीय सरकारकोनिर्णायक तहमा रहेका .कर्मचारी पदाधिकारी. को नामावली ।
२२				२१.२	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेगणनीति लिइएको छैन	०.१	0	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेगणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायमध्येबाट केही समावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको सिमित समावेशी प्रतिनिधित्व हुनसक्ने गणनीति लिइएको अवस्था ।	स्थानीय सरकारकाकर्मचारीहरूको पदपूर्तिको निर्णय गर्दा सबै जातजाति, वर्ग, लिङ्ग र समुदायका बीचसमावेशीकरण हुने गरी कर्मचारीहरूको समावेशी समानुपातिक प्रतिनिधित्व हुनसक्नेगणनीति लिइएको छैन ।	स्थानीयसरकारकाकर्मचारीहरूकोपदपूर्तिकोसम्बन्धीनीति, अभ्यास, कानून रदस्तावेज ।
२३				२१.३	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत दिने गरेको नगरेको •	०.१	1	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेको कार्यटोली वा शाखा मार्फत सेवा दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको जनप्रतिनिधि समावेश गरेको कार्यटोली मार्फत दिने गरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्दा सम्बन्धित समुदायको भाषा, संस्कृति र रहन सहन बुझ्नेको कर्मचारी वा जनप्रतिनिधि समेत समावेश गरेर सेवा दिने नगरेको ।	स्थानीय सरकारले महिला तथा विशेष समुदायलाई विशेष सेवा प्रदान गर्ने गणनीति तथा कार्यनीति र सेवा प्रवाह दस्तावेज ।

२४				२१.४	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको नलिएको	०.१	0.5	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर हुनेगरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई समेत सेवा प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति लिएको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई कुनै क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्दा सबैलाई समान अवसर पाइने गरी र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्रभाग प्राप्त हुनेगरी सकारात्मक विभेदको नीति नरहेको ।	जनप्रतिनिधिहरू तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धिको अवसर प्रदान गर्ने सकारात्मक विभेदको नीति तथा रणनीति दस्तावेज ।
२५		कार्यप्रणालीसमावेशी	४	२१.१	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति छ छैन	०.१	0.5	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति रहेको ।	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति भएपनि कार्यान्वयनमा नरहेको ।	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको लागि स्थानीय तहको निश्चित कार्यनीति नरहेको ।	महिला र पुरुषबीचको असमानता हटाउन तथा सामाजिक समावेशीकरण बढाउनको कार्यनीति दस्तावेज ।
२६				२१.२	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था छैन लैङ्गिक विकास डेस्कवालैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्य शर्त र जिम्मेवारी किटान सहित गरिएको।	०.१	1	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको लैङ्गिक विकास डेस्कवालैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्य शर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको।	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको लैङ्गिक विकास डेस्कवालैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था कार्य शर्त र जिम्मेवारी किटान सहित रहेको। तर कार्यान्वयनमा नरहेको	स्थानीय सरकारमालैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको व्यवस्था रहेको लैङ्गिक विकास डेस्कवालैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण कार्यान्वयन समिति वा यस्तै कुनै संरचनाको व्यवस्था नगरिएको।	स्थानीय सरकारको संगठन संरचना र लैङ्गिक विकास हेर्ने इकाईको कार्य निर्देश शर्त र जिम्मेवारी किटान दस्तावेज
२७				२१.३	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने कुनै पनि प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचारसंहिता बनाएर लागु गरेको छैन	०.१	0.5	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रणको लागि आचार संहिता बनाएर लागु गरिएको ।	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने दुर्व्यवहार, भेदभाव र महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचार संहिता केही पनि नरहेको ।	स्थानीय सरकारबाट कार्यालयमा हुन सक्ने सबै प्रकारको दुर्व्यवहार, भेदभाव महिला हिंसा नियन्त्रण सम्बन्धी आचारसंहिता दस्तावेज निर्णयपुस्तिका।

३४				२४.२	के आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोछ उनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएकोछ	००१	1	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था भएकोतरउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा भने नभएको।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेटको व्यवस्था तथाउनीहरूको आवश्यकता अनुसार कार्यक्रम तर्जुमा नभएको।	आदिवासीजनजाति, दलित अन्य लक्षित समुहका महिलाहरूको विकास र सशक्तिकरणको लागि वजेट तथा कार्यक्रम दस्तावेजहरु।
३५				२४.३	के स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्थाभएको छ सो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएकोछ	००१	1	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तथासो अनुसार कार्यक्रम पहिचानगरिएको।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेटको व्यवस्थाभएको तरसो अनुसार कार्यक्रम पहिचाननगरिएको।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक डेस्कको विकासको र आवश्यक मानवीय श्रोतहरु लागि वजेट तथा कार्यक्रम प्रबन्ध नै नभएको।	महिला, पुरुष, बालबालिका, सबैजातजातिकालिङ्ग, उमेर र आदि स्थिति र आर्थिक र जात। खण्डिकृततथाङ्कस हितकोगाउँ।नगरप्रो फाईल।
३६				२४.४	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचनाप्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे। नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने वा नदिने गरेको।	००१	0.5	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गर्ने गरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने गरेको।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था गरे पनि कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना दिने नगरेको।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन गर्न बजेटको व्यवस्था नगरेको र कम्प्युटरकृतलेखा प्रणालीले समावेशी क्षेत्रमा भएको बजेट तथा खर्च सम्बन्धी सूचना पनि नदिने गरेको।	स्थानीयसरकारले समावेशी सूचना प्रणाली व्यवस्थापन बजे विनियोजन गरेको दस्तावेज र सूचना प्रणाली र यसबाट प्रवाहित सूचनाहरू।

३७		तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन	४	३.५.१	के स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत खण्डित तथ्याङ्क संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ । लिङ्ग र आर्थिक स्थिति ज्ञात उमेर आदि गाउँनगर प्रोफाइल ।	०.१	1	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरकालिङ्ग ज्ञात उमेर र आर्थिक स्थिति आदि समावेश भएको आधारभूत खण्डित तथ्याङ्क संकलन गर्ने गरेको र खण्डित तथ्याङ्कको समय समयमा अध्यावधिक गर्ने गरेको छ ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरकालिङ्ग उमेर र आर्थिक स्थिति आदि ज्ञात समावेश भएको आधारभूत खण्डित तथ्याङ्क संकलन गरेको तर खण्डित तथ्याङ्कको अध्यावधिकन गरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदाय स्तरकालिङ्ग उमेर र आर्थिक र जात समावेश भएको आधारभूत खण्डित तथ्याङ्क संकलन गरेको	महिला, पुरुष, बालबालिका, सबै जात जातिकालिङ्ग उमेर र आर्थिक र जात खण्डित तथ्याङ्क सहितको गाउँ नगर प्रोफाइल ।
३८				३.५.२	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गर । नगरेको गाउँ नगर प्रोफाइल ।	०.१	0.5	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरी छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान गरेको तर छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन नगरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्याङ्क संकलन गर्दा बेरोजगार तथा गरिबको पहिचान नै नभएकोले छुट्टाछुट्टै नक्साङ्कन गर्ने नगरेको	स्थानीय स्तरका समुदायस्तरका आधारभूत सूचना तथ्याङ्क र नक्साङ्कन सहितको गाउँ नगर प्रोफाइल ।
३९				३.५.३	के स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डित तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको छ	०.१	0.5	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डित तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डित तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले आफ्नो पार्श्वचित्रमा आधारित खण्डित तथ्याङ्क र सूचनालाई आधार मानि स्थानीय विकास योजना तर्जुमा गर्ने नगरेको ।	स्थानीय पार्श्वचित्र र खण्डित तथ्याङ्क तथा सूचनाको विवरण र स्थानीय विकास योजना तर्जुमा दस्तावेज ।
४०				३.५.४	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरे । नगरेको	०.१	1	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन गरे पनि तथ्याङ्क अध्यावधिक नगरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा पाउनेहरू र पञ्जिकरणको अभिलेख व्यवस्थापन तथा तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने नगरेको ।	स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रका सामाजिक सुरक्षा तथा पञ्जिकरणको अभिलेख ।

४१	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास २०	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	८	२०१९	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरे नगरेको र छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन भए नभएको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा आए । नआएको •	००१	०	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार गरी छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने गरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार भएपनि छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको तथा यस्ता कार्यमा भए गरेको खर्च गर्ने कार्यविधि स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको	लैङ्गिक तथासमावेशी विकासको लागि क्षमता विकास कार्ययोजना तयार नगरेको र छुट्टैशिर्षकमा बजेट विनियोजन हुने नगरेको र यस्तो रकम खर्च गर्ने कार्यविधि समेत स्वीकृत भइ कार्यान्वयनमा नआएको ।	लैङ्गिकतथासमावेशी विकासकोलागिक्षमताविकासकार्ययोजना वार्षिक , लैससासमारकिताब बजेटगर्नेखर्चकार्यविधि।
४२				२०१९	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएका छन् वाछैनन् र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको थियो वा थिएन	००१	०.५	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिएको र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता गरिएको ।	स्थानीय सरकारकापदाधिकारी कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम लिए पनि तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	स्थानीय सरकारकासबै पदाधिकारी कर्मचारीहरूले लैङ्गिक तथा समावेशी विकास, लैंगिक हिंसा सम्बन्धी तालिम नलिएका र तालिम कार्यक्रममा लक्षित समूह तथा अन्य सबै महिला र पुरुषको समानसहभागिता र उपस्थिति सुनिश्चितता नगरिएको ।	स्थानीय तहकापदाधिकारी तथा कर्मचारीहरु र समावेशी सदस्यहरूलाई तालिम प्रदान गर्दा कुल संख्याका आधारमा महिला तथापुरुषको सहभागी संख्याको अनुपात विक्षेपण प्रतिवेदन।
४३				२०१९	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको छ छैन	००१	०.५	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग तथा महिलाका आवश्यकतासमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने गरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग र महिलाका आवश्यकतासमेटिए पनि तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण लिने नगरिएको ।	तालिमका विषयवस्तुको प्रस्तुतीकरणमा लैङ्गिक सम्बेदनशील भाषाको प्रयोग हुने नगरेको र महिलाका आवश्यकतापनि नसमेटिएको र तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण समेत लिने नगरिएको ।	तालिममा समेटिएको विषयवस्तु, भाषाको लेखन र प्रयोगको स्तर, आवश्यकतामा आधारितभएको तालिमको गुणस्तर, सेवा सुविधा सम्बन्धमा पृष्ठपोषण प्रतिवेदन ।

४४				४.१.४	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूप्राविधिक तालिम, क्षमता विकास, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण। छन छैनन् सो अनुसारको बजेटविनियोजन गरिएको छ छैन	०९१	0.5	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूरहेका र सो अनुसारको बजेटविनियोजन हुने गरेको ।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूभएपनि सो अनुसारको बजेटविनियोजन हुने नगरेको ।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीहरूको क्षमता अभिवृद्धिका लागि निर्दिष्ट कार्यक्रमहरूर सो अनुसार बजेटविनियोजन हुने नगरेको ।	महिला तथा लक्षित समुहका पदाधिकारीको क्षमता विकाससम्बन्धी प्राविधिक तालिम, नेतृत्व विकासको तालिम, भ्रमण आदिको प्रतिवेदन र परिमाण खुल्ने बजेट खर्च विवरण ।
४५				४.१.५	के स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत छन् विषयगत तालिमप्राप्त जनशक्ति संख्या।	०९१	0.5	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने यथेष्ट मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिन तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने केही मानवीय श्रोत रहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम दिने तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने मानवीय श्रोत नरहेको ।	स्थानीयसरकारमा लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशी सम्बन्धी तालिम तथाकार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्न सक्ने विषयगत तालिमप्राप्त जनशक्ति संख्या विवरण ।
४६				४.१.६	के स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था छ	०९१	0.5	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था रहेको ।	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइको व्यवस्था भएपनि जनशक्ति नखटाइएको ।	स्थानीयसरकारमा मानव संसाधन विकास केन्द्र वा शाखा वा इकाइ र सो सम्बन्धी जनशक्ति नहेको ।	स्थानीयसरकारको संगठन संरचना र कार्यरत जनशक्तिको शाखागत विवरण ।
४७				४.१.७	महिला रवन्वित्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम रहे नरहेको र कार्यान्वयन भए नभएको ।संचालित तालिम कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	०९१	1	महिला रवन्वित्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन हुने गरेको ।	महिला रवन्वित्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने गरेपनि सबैले अवसर नपाएको ।	महिला रवन्वित्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी कक्षाका हुने नगरेको र कार्यक्रम समेत नरहेको ।	स्थानीय तहको वार्षिक कार्यक्रम र महिला तथावन्वित्तिकरणमा परेको समुदाय लक्षित लोक सेवा आयोग पूर्व तयारी सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको उपस्थिति विवरण ।

४८				२१.१.८	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी छ सोको लागि अभिमुखीकरणगरिएको छ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	०९१	०	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिन अभिमुखीकरणगरिएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने कार्यक्रम रहेपनि सञ्चालन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने कुनै कार्यक्रम नरहेको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका बारेमा स्थानीयसरकारका पदाधिकारीहरू वा कर्मचारीहरूलाई जानकारी दिने अभिमुखीकरणकार्यक्रम को संख्या र उपस्थिति विवरण ।
४९		अनौपचारिक मूल्य, मान्यता र कुसंस्कार विरुद्ध जनचेतना	४	२२.१.९	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरीकार्यक्रम समयैमा सम्पन्न गरेको छ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	०९१	१	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र सो अनुसारको बजेट विनियोजन गरीकार्यक्रम समयैमा सम्पन्न हुने गरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू रहेपनि सो अनुसारको बजेट विनियोजन तथा कार्यक्रम सञ्चालन नभएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू नरहेको र यसकालागि बजेट समेत विनियोजन हुने नगरेको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू र बजेट विवरण तथा सञ्चालित कार्यक्रम कार्यक्रम संख्यामिति र उपस्थिति विवरण ।
५०				२२.१.९	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ नगरपालिका घोषणा गरेको छ घोषणा गरेको मिति. र महिला हिंसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाएको छ घटेका घटना संख्या र लिइएका निर्णय।	०९१	०	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ नगरपालिका घोषणा भएको र महिला हिंसाविरुद्ध सून्य सहिष्णुता अपनाइएको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ नगरपालिका घोषणा भएपनि महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य रुपमा नघटेको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ नगरपालिका घोषणा पनि नभएको र महिला हिंसाका घटना उल्लेख्य संख्यमा रहेको ।	लैङ्गिकहिंसारहित गाऊ नगरपालिका घोषणा गरेको मिति तथा लिइएका निर्णय विवरण र स्थानीय न्यायिक समिति वा प्रहरीमा महिला हिंसासम्बन्धी उजुरीदर्ता विवरण ।
५१				२२.१.९	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्नेगरेको छ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका।	०९१	१	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने गरिएको ।	महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू स्थानीय सरकारहरूले संचालन गर्नेगरे पनि प्रभावकारी नभएको ।	स्थानीय सरकारले महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने नगरेको ।	स्थानीय सरकारले सञ्चालन गरेका महिला विरुद्धसवै खाले हिंसा निर्मूल गर्ने कार्यक्रमको उपस्थिति तथा निर्णय पुस्तिका

५२				४	के स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको छ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	००१	0.5	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेको विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि जस्ता सामाजिक कुरीति हटाउन कार्यक्रमहरू संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि मध्ये केहीमात्र सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनगर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउने कार्यक्रम संचालनहालसम्म नगरेको ।	स्थानीयसरकारले समाजमा रहेका विभिन्न कुसंस्कार जस्तै जातिगत छुवाछुत, छाउपडी, बालविवाह, बहु विवाह, दाइजो, आदि सामाजिक कुरीति हटाउन सञ्चालन गरेका कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति ।
५३		कानूनी साक्षरता	४	४	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनहरूको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे । नगरेको •	००१	0	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गर्ने गरिएको	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये केही सिमितलाई मात्र नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत केही जनप्रतिनिधिहरू तथा पालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूमध्ये कसैलाई पनि नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, अन्तर सरकार वित्त व्यवस्थापन ऐन, कर्मचारी समायोजन ऐन, मुलुकी संहिताहरू, विषयगत कानूनहरू, पालिकाले जारी गरेका कानूनहरू र अन्य प्रचलित महत्वपूर्ण कानूनको बारेमा अभिमुखीकरण नगरिएको ।	स्थानीय तहका महिला तथा समावेशी समूहबाट निर्वाचित भएका समेत जनप्रतिनिधिहरू र पालिकामा कार्यरत कर्मचारीलाई नेपालको संविधान र अन्य प्रचलित कानूनको विषयमा गरिएको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण ।

५४				स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरे नगरेको •	०.१	0.5	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा समय समयमा अभिमुखीकरण गर्ने गरेको	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूमध्ये केहीलाई मात्र कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा अभिमुखीकरण गरिएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तुका सम्बन्धमा कुनैपनि अभिमुखीकरण नभएको ।	स्थानीय तहका कार्यपालिका सदस्यहरू सभाका सदस्यहरू र पालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सबै शाखा प्रमुखहरूलाई कानूनको मस्यौदा तर्जुमा सम्बन्धी प्रक्रिया र समाधान गर्नु पर्ने मूल समस्या तथा सवाल लगायत मुख्य बिषयवस्तु समेटेी गरिएको अभिमुखीकरण कार्यक्रमको संख्या र उपस्थिति विवरण ।
५५				महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालित भएका छन जस्तै: कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण.	०.१	0.5	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी : कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे नियमित रूपमा अनुशिक्षण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी : कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विषयमा अभिमुखीकरण हुने गरेको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी : कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, र चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण नभएको ।	महिलाहरूको लागि कानूनी शिक्षा सम्बन्धी : कानूनी हकअधिकार, एकल महिला, चेलिबेटी बेचबिखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्धका कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या

५६				०.५	०.५	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट के उनीहरू लाभान्वित भएका छन् जस्तै: कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण र यसको असर ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण भएको ।	महिलाहरूको लागि संचालित कानूनी शिक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमहरू संचालनबाट कानूनी हक अधिकार, एकल महिला, चेलिबेटीबेचविखन विरुद्ध कार्यक्रम, छाउपडी प्रथा विरुद्ध कार्यक्रम, यौनहिंसा विरुद्ध कार्यक्रम आदिवारे अनुशिक्षण भएको ।
५७		विपद व्यवस्थापनमा समावेशिता	४	०.५	०.५	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श गर्ने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहे नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहत र महिला पुरुषलाई अलग अलग संरक्षणको प्रावधान रहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहतको प्रावधान समेत नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधि स्वीकृत गर्दा महिला तथा वञ्चितकरणमा परेको समुदायसँग परामर्श लिने गरेको र यस्ता दस्तावेजमा सिमान्तीकृत वर्ग र समुदायलाई लक्षित गरी विशेष राहतको प्रावधान समेत नरहेको ।	स्थानीय सरकारले विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्ड, रणनीति, कार्यनीति सहितको कार्यविधिको प्रति र निर्माणको क्रममा गरिएको परामर्श कार्यक्रमको उपस्थिति र सहभागिता विवरण ।

[illegible]

६१	सेवा प्रवाह २०	पूर्वाधार विकास	४	४.१.१	स्थानीयतहकाभवन, भौतिकपूर्वाधारतथाअन्यसंरचनानि र्माणकोलागिड्रइड, डिजायन, लगतअनुमानतयारगर्दासंरचनानिर्मा णभएपछिमहिला, बालबालिका, अपाङ्गताभएकाव्यक्तिलेनिर्बाधप्रयो गगर्नसकिनेगरीलैङ्गिक, बालरअपाङ्गमैत्री र संबेदनशीलसंरचनाकोप्रावधानसहि तहुनेगरेनगरेको	०.१	0.5	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइड, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिक, बालरअपाङ्ग मैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइड, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा अपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीभएपनि लैङ्गिक र बालमैत्रीतथासंबेदनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा अन्य संरचना निर्माणको लागि ड्रइड, डिजायन, लगत अनुमानतयार गर्दा महिला र बालबालिका रअपाङ्गता भएका व्यक्तिलेनिर्बाध प्रयोग गर्न सकिने गरीलैङ्गिकबालमैत्रीतथासंबे दनशील संरचना निर्माण हुनेगरी स्वीकृत नहुने गरेको	स्थानीयतहकाभवन, भौतिकपूर्वाधारतथा अन्यसंरचनानिर्माण कोलागिस्वीकृतड्रइ ड, डिजायन, लगतअनुमानतथासं रचनानिर्माणभएपछि महिला, बालबालिका, अपाङ्गताभएकाव्य क्तिलेनिर्बाधप्रयोगग र्नसकिनेगरीलैङ्गिक, बालअपाङ्गमैत्री / संबेदनशीलसंरचना कोड्रइड+प्रमाणभए कोडिजायन
६२				४.१.२	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण गरिएको छ छैन	०.१	1	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरुमध्ये केहीको मात्रनिर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने गरेको ।	स्थानीय तहकाभवन, भौतिक पूर्वाधार तथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य सामाजिकपूर्वाधार सम्बन्धी भवन र अन्य संरचनाहरु निर्माण गर्दा महिला, अपाङ्गता भएकाव्यक्ति तथा बालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी निर्माण हुने नगरेको ।	स्थानीयतहकाभवन, भौतिकपूर्वाधारतथा संरचनाहरु, शिक्षा, स्वास्थ्यरअन्यसामा जिकपूर्वाधारसम्बन्धी भवनरअन्यसंरचनाह रूकाड्रइड र निर्मितरडिजायन , कार्यसम्पन्नसंरचना कोप्रतिवेदनहरु

६३				स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशनदिने गरिएको छ । छैन	००१	0.5	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशनदिने गरेको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्नुपर्ने नीति बनाएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशनदिनेकुनै नीति नै नभएको र हालसम्म यस विषयमा नसोचिएको ।	स्थानीय तहले १५०० वर्गफिटभन्दा बढी प्लिनथ क्षेत्रफल भएका निजी तथा सार्वजनिक भवन तथासंरचना निर्माण सम्बन्धी नक्सा स्वीकृत गर्दा महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति तथाबालमैत्रीयुक्त दृष्टिकोणबाट समेत उपयुक्त हुने गरी संरचना तयार गर्न निर्देशनदिने नीति र स्वीकृत नक्साको प्रति ।
६४				स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा .जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि. को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहे । नरहेको	००१	0.5	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा .जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि. को प्रयोग गर्न सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू रहेका ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा .जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि. को प्रयोग गर्ने सोच बनाएको तर सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू नरहेको ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा .जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि. को प्रयोग गर्न नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू समेत नरहेको ।	स्थानीय तहले महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई लक्षित गरी परंपरागत तथा आधुनिक उर्जा .जन विद्युत, विभिन्न बैकल्पिक उर्जा स्रोतबाट प्राप्त हुने उर्जा, सुधारिएको चुलो आदि. को प्रयोग गर्न नीति तथा सकारात्मक वातावरण र प्रोत्साहन गर्ने आयोजनाहरू ।
६५		प्रजनन् स्वास्थ्य	४	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भए नभएको	००१	0.5	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगा गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश गरी सो नीति कार्यान्वयन गरिएको ।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने गरी वार्षिक नीति र कार्यक्रममा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धी नीति र कार्यक्रम समावेश भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा गलगाउने नीति तथा यसको कार्यान्वयन केहीपनि नभएको ।	गर्भवतीमहिलालाई जोखिमयुक्त, खतरायुक्त काममा नलगाउने नीति र यसको अनुगमन प्रतिवेदन ।

६६				२०२१	स्थानीय तहको कार्यालय अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको छ । छैन	००१	0.5	स्थानीय तहको कार्यालय र अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था र सो को व्यवस्थापन गरिएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय र अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय र अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था सम्बन्धी नीति तथा यसको व्यवस्थापन केहीपनि नभएको ।	स्थानीय तहको कार्यालय अस्पताल वा स्वास्थ्य चौकी र सम्भव भएका सार्वजनिक स्थलहरूमा बच्चालाई स्तनपानका निमित्त अलग्गै कक्ष र समयको व्यवस्था गर्ने नीति र यसको अनुगमन प्रतिवेदन ।
६७				२०२१	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका छन्	००१	1	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी केही विशेष कार्यक्रमहरू मात्र संचालन भएका ।	परिवार नियोजन, मातृ शिशु कल्याण, विस्तारित खोप, पोषण, जनसंख्या शिक्षा र जनस्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम लगायत महिलाहरूको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कुनैपनि विशेष कार्यक्रमहरू संचालित नभएका	सुत्केरी हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न, किशोरीहरूको लागि प्रजनन र यौन शिक्षा आदानप्रदान गर्न, एचआईभी एड्स, स्तनक्यान्सर, पाठेघरको क्यान्सर र आङ्ग खस्ने अवस्था सुधार गर्ने र स्वास्थ्य शिविरहरू राख्ने जस्ता महिलाको स्वास्थ्य सुधार सम्बन्धी कार्यक्रम संख्या र पटक तथा सहभागी संख्या ।
६८				२०२१	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट भए । नभएको	००१	1	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट कार्यान्वयनमा रहेको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम भएपनि बजेट विनियोजन नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने कार्यक्रम र बजेट नभएको ।	महिला, गरिब, निमुखा र बञ्चितिकरणमा परेका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा गर्न सहजीकरण र सहयोग गर्ने चालु वर्षको कार्यक्रम र बजेट भएको प्रति र गतवर्षको समीक्षा प्रतिवेदन ।

७२				विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरे नगरेको	००१	1	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	केही विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण सम्बन्धी सिमित कार्यक्रम संचालन हुने गरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण जस्ता कुनै कार्यक्रम संचालन हुने नगरेको ।	विद्यालयमा छात्र र छात्राको लागि छुट्टा छुट्टै शौचालय, किशोरी छात्राको लागि प्याड र यौन शिक्षा तथा सहजीकरण कार्यक्रम संचालन तथा अनुगमनका प्रतिवेदनहरु ।
७३		खानेपानी तथासरस फाइ	४	गाउँपालिका नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए नभएको	००१	0.5	गाउँपालिका नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भएको ।	गाउँपालिका नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि एउटै शौचालयको व्यवस्थाभएको ।	गाउँपालिका नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध नभएको ।	गाउँपालिका नगरपालिकामा सफा पिउने पानी, सफासँग हात धुने व्यवस्था, महिला र पुरुषका लागि अलग्गै शौचालयको व्यवस्था, र स्थानीटाइजरको उपयोग गर्ने प्रवन्ध भए । नभएको अनुगमन गर्ने ।
७४				स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरे नगरेको	००१	1	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने गरेको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामाकेही वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन भएको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन हुने नगरेको ।	स्थानीय तहको आयोजना तथा स्थानीय महिलाहरुको सक्रीय सहभागितामा वडा वडामा खुला दिसामुख्त पालिका, घरघरमा शौचालय, डाँडा र गौँडामा पोखरी, टोल सफाइ अभियान जस्ता कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने बजेट र संचालन प्रतिवेदन ।

७७		स्वरोजगा र तथा आय आर्जन र बजार व्यवस्थाप न	४	४.५.१	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको छ छैन	०.१	1	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमहरू राख्ने गरिएको र वार्षिक बजेटमा समावेश गरी कार्यान्वयन गरिएको ।	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम राख्ने नगरिएको।	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्दा बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कुनै कार्यक्रम राख्ने नगरिएको ।	स्थानीय सरकारकोयोजना तर्जुमा गर्नु अगाडि बेरोजगार तथा गरीबीको नक्साङ्कनको समेत आधार लिईमहिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई प्रत्यक्ष लाभ हुने स्वरोजगारमूलक, आयमूलक र सीपमूलक कार्यक्रमको विषयवस्तु, बजेट तथा संख्या
७८				४.५.२	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोक्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरे नगरेको कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	०.१	0.5	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोक्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोक्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय गरेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोक्षमता विकासको लागि कार्यक्रमहरू तय नगरेको र कुनै त्यस्ता कार्यक्रम कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारलेस्वरोजगार तथा वैदेशिक रोजगारीमा जाने महिला तथा बञ्चितिकरणमा परेको समुदायकोक्षमता विकासको लागि गरिएका कार्यक्रमहरूको संख्या र उपस्थिति,स्वीकृत तथा कार्यक्रम
७९				४.५.३	ग्रामीण महिलाप्राविधिकहरू .पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक. रसामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरे नगरेको मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिमसम्बन्धी सुचकाँक.	०.१	0.5	ग्रामीण महिलाप्राविधिकहरू .पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक. रसामाजिक परिचालक तयार गर्ने गरेको ।	ग्रामीण महिलाप्राविधिकहरू .पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक. रसामाजिक परिचालक तयार गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	ग्रामीण महिलाप्राविधिकहरू .पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक. रसामाजिक परिचालक तयार गर्ने नगरेको ।	ग्रामीण महिलाप्राविधिकहरू .पशु सेवा, कृषि, स्वास्थ्य र पूर्वाधार सम्बन्धी प्राविधिक. रसामाजिक परिचालक तयार गर्ने गर्ने निर्णय र मनोनयन, नियुक्ति वा गठन र तालिमसम्बन्धी विवरण ।

८०				४.५.४	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भए नभएको●	०.१	०	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन भएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम भएको तर कार्यान्वयन नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम नभएको ।	गरिब तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायको पहुँच र क्रयशक्ति अनुरूप सुपथमूल्य सहकारी पसलहरूको व्यवस्थापनमा पालिकाको कार्यक्रम र अनुगमन प्रतिवेदन ।
८१	सुशासन तथा उत्तरदायित्व २०	सुशासन	४	५.१.१	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको वा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ●	०.१	०.५	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरी सोही कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट निर्णय गरी कामकाज गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी गरेपनि सम्बन्धित अधिकारीबाट तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा तदर्थ निर्णय गरी कामकाज हुने गरेको ।	स्थानीय तहले स्थानीय सेवा प्रवाह, विकास निर्माण र स्थानीय शासनका विषयमा कार्यपालिका तथा सभाबाट नीति, कानून जारी र कानून बमोजिम सम्बन्धित अधिकारीबाट भएका निर्णय ।
८२				५.१.२	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याए नल्याएको ●	०.१	०.५	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता केही नीतिमात्र कार्यान्वयनमा ल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता कुनै नीति कार्यान्वयनमा नल्याएको ।	स्थानीय तहले विधिको शासन, व्यापक जनसहभागिता, भ्रष्टाचार विरुद्ध शून्य सहनशीलता, सेवा प्रवाहमा निष्पक्षता र महिला तथा वञ्चितिकरणमा परेको समुदायलाई अग्राधिकार जस्ता नीति र कार्यान्वयन प्रतिवेदन ।

८३				महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रमतय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको छ कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति।	००१	0	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रमतय गरी कार्यान्वयन गर्ने गरेको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा कार्यक्रमतय भएपनि कार्यान्वयन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताका क्षेत्रमा कुनै कार्यक्रमतय नभएको तथा कुनै कार्यान्वयन नभएको ।	महिला विकासकालागि भएका बेइजिङ्ग घोषणा पत्रका बाह्रवटा प्रतिवद्धताहरूका क्षेत्रमा स्वीकृत तथा सञ्चालित कार्यक्रमसंख्या र उपस्थिति ।
८४				संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनगर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गरेको छ	००१	0.5	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनगर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन गरी कार्यक्रमहरू समयैमा सम्पन्न गर्ने गरेको ।	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनगर्न कार्यक्रमहरूमा रकम विनियोजन भएपनि कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन नभएको।	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनगर्नेकुनै कार्यक्रममा रकम विनियोजन नभएको र हालसम्म कुनै कार्यक्रम नभएको ।	संयुक्तराष्ट्रसङ्घीय बाल अधिकार महासन्धी, १९८९ मा गरिएको प्रतिवद्धता कार्यान्वयनगर्ने कार्यक्रममा विनियोजित बजेट तथा कार्यक्रम संख्या, कार्यक्रम संचालन भएको संख्या र उपस्थिति ।
८५		उत्तरदायित्व रजवाफदेहिता	४	स्थानीयसरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरे । नगरेको	००१	0.5	स्थानीयसरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले आकल झुकल केही कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीयसरकारले कुनै कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गर्ने नगरेको ।	स्थानीयसरकारले नियमित रुपमा कार्यक्रमको सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई, नियमित पत्रकार भेटघाट र सूचनाको सार्वजनिकीकरण गरेको प्रति र कार्यक्रमको उपस्थिति ।

८९		सूचना तथा संचार	४	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे । नगरेको महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकगरे नगरेको	०.१	1	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरेको महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकगरेको ।	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने गरे पनि महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको ।	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने नगरेको महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलाई लक्षित गरेर राखेको कार्यक्रम तथा बजेट सरोकारवालाले थाहा पाउनेगरी सार्वजनिकनगरेको ।	स्थानीय सरकारले नियमितरूपमा समग्र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमको सार्वजनिक गर्ने नगरेको महिला, बालबालिका र आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, दलित, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लक्षित कार्यक्रम तथा बजेट सार्वजनिकगरेको अभिलेख ।
९०				स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरे नगरेको	०.१	0.5	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने नीति रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचना स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय सूचनाहरू स्थानीय भाषामा प्रवाह तथा प्रसारण गरेको विवरण ।
९१				स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको छ	०.१	0	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा केही मात्र समावेशी तथा लैंगिक समानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी सूचना प्रवाह गरी जनतालाई सुसुचित गर्ने गरेको ।	स्थानीय सरकारले स्थानीय रेडियो, एफ.एम. र छापामा माध्यमद्वारा समावेशीकरण तथा लैंगिकसमानता सम्बन्धी प्रवाहित सूचनाको प्रति ।

९२				स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको छ आधार तथ्यांकसँग समेत तुलना गर्न सकिने।	०.१	0	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको ।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह भएपनि यसबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको आधार नभएको ।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाह नभएको र स्थानीय तहका कार्यक्रमबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि नभएको ।	स्थानीयस्तरमा महिला, बालबालिका सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासी जनजाति, दलितमधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग. अपाङ्गता भएको व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिक लगायत अन्यलक्षित समुहहरूको सूचना, शिक्षा तथा संचारसम्बन्धी कार्यक्रमको प्रवाहबाट यीवर्गहरूको जनचेतनामा वृद्धि भएको तथ्यांक वा अध्ययन प्रतिवेदन ।
९३		अनुगमन तथामूल्याङ्कन	४	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको छ	०.१	0.5	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले केहीमात्र लाभ लिन सकेको ।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले लाभ लिन नसकेको ।	कार्यक्रमतथा परियोजना कार्यान्वयनबाट सम्बन्धित समुदायले पूरा लाभ लिएको प्रभाव अध्ययन प्रतिवेदन ।
९४				स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिन्छ	०.१	0.5	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने गरिएको ।	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकास सम्बन्धीकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने कार्यक्रम रहेको तर कार्यान्वयन नभएको ।	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकासकाकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण गर्ने कार्यक्रम नभएको ।	स्थानीयसरकारले संचालन गरेका कार्यक्रमको अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्दा लैङ्गिक समानता तथासामाजिक समावेशी विकासकाकार्यक्रमकोसंचालनबाट सरोकारवालालाई पुगेको लाभ, असर र प्रभावविश्लेषण भएको प्रतिवेदन ।

९५				स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल गर्नेगरेका छ	००१	1	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिदाकदा छलफल हुने गरेको ।	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित कार्यक्रम माथिछलफल हुने नगरेको ।	स्थानीयसरकारको समीक्षा बैठकमा महिला, बालबालिका, सबै जातजातिका विपन्न वर्ग ,आदिवासीजनजाति, दलित मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग। अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, जेष्ठनागरिकलगायतलाई लक्षित गरी भएको छलफल प्रतिवेदन ।
९६				के अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिन्छ	००१	1	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका केही पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छ ।	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गर्ने गरिएको छैन ।	अनुगमन तथामूल्याङ्कनबाट सिकेका पाठहरू कार्यक्रम वा योजना तयार गर्दा समावेश गरेको प्रमाण ।
९७		समन्वय र सम्बन्ध विस्तार	४	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरे नगरेको •	००१	1	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका केही नीति, कानून तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयनमा मात्र सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने गरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गर्ने नगरेको ।	स्थानीय तहले संघ र प्रदेश सरकारहरूले तय गरेका नीति, कानून तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनमा सहकार्य, समन्वय र सहजीकरण गरेको प्रमाण ।

९८				२४	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच सञ्जाल बनी कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरे नगरेको	०९१	1	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि नियमितरूपमा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा आकलनशुक्ल कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि बेलाबेलामा कार्य हुने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जालमा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि कार्य हुने नगरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच बनेको सञ्जाल मा कार्यगत छलफल तथा यस क्षेत्रको विकासको लागि कार्य गरेको प्रमाणित हुने बैठकका निर्णयपुस्तिका तथा निर्णय ।
९९				२५	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रसंजाल। का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने गरे । नगरेको	०९१	0	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रसंजाल। का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने गरेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रसंजाल। का केही प्रतिनिधिलाई मात्र लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिम दिने कार्यक्रम र हेको ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्र ९संजाल। का प्रतिनिधिलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिमहरू प्रदान गर्ने नगरे ।	लैङ्गिक समानता तथा समावेशी विकासको लागि विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूबीच कार्यगत संयन्त्रसंजाल। का प्रतिनिधिहरूलाई लैङ्गिक तथा समावेशी विकास सम्बन्धी क्षमता विकासतालिम प्रदान गरेको कार्यक्रम संख्या र उपस्थिति ।

[illegible]

अनुसूची २ कार्यशाला तयारी माइनुट

Date: _____
Page: _____

प्रस्तावहरू :-

- १) लैससास परिषद साबन्धी अभिमुखिकरण सत्रहरूमा
- २) लैससास कार्यन्वयन समिति र कार्यदल गठन सत्रहरूमा

निर्णयहरू :

- निर्णय नं. १. प्रस्ताव नं. १ माथि छलफल गर्दा यस माथागढी गाउँपालिकाको लैससास परिषद गर्ने काममा कार्यक्रम अर्न्तगत यस क्षेत्रका गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, पदाधिकारीहरू, कार्यपालिका सदस्यहरू, विद्यमान शाखा प्रमुखहरू लगायत सम्बन्धित सरकारी बलाहरूलाई अभिमुखिकरणको माध्यमबाट कार्यक्रमको बारेमा विस्तृत जानकारी गरेको निर्णय गरियो।
- निर्णय नं. २. प्रस्ताव नं. २ माथि छलफल गर्दा यस लुम्बिनी प्रदेश पाल्पा जिल्लाको माथागढी गाउँपालिकाको लैससास परिषदको लागि तयारिल अनुसारको लैससास कार्यन्वयन समिति र कार्यदल गठन गर्ने निर्णय गरियो।

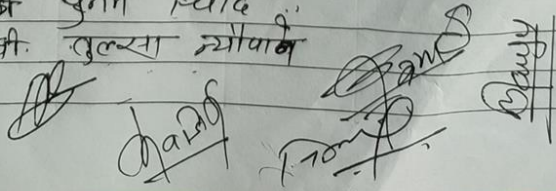
तयारिल :-

१) लैससास कार्यन्वयन समिति :

संयोजक	श्री यम बहादुर चिदि	गाउँपालिका अध्यक्ष
सदस्य	श्री विष्णु माया लुइँये	उपाध्यक्ष
"	श्री दिनेश खाली	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
"	श्री राजकुमार पन्थी	सामाजिक विकास समिति संयोजक
"	श्री तेज बहादुर चालि	कार्यपालिका सदस्य
"	श्री भिम कुमारी घटिया	" " दलित
"	श्री रिकुमी सुनार	" " जनजाति
"	श्री विष्णु वि.सी.	संघ संस्था प्रतिनिधी
"	श्री विर विक्रम सुनार	" " दलित
"	श्री विर बहादुर राणा	" " "
"	श्री पुनम चिदि	लैससास शाखा प्रमुख

२) कार्यदल :

संयोजक	श्री विष्णु माया लुइँये	गाउँपालिका उपाध्यक्ष
सदस्य	श्री पुनम चिदि	
सदस्य	श्री तुलसा ग्यावाँ	

अनुसूची ३ पहिलो कार्यशालाको सहभागी विवरण

Date: _____
Page: _____

डा.प.मिति २०६३ चैत्र ११ गतेका दिन यस बुम्बिणी प्रदेश अन्तर्गत पर्ने पाल्पा जिल्लाको माथागाढी गाउँपालिकाको लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परिक्षण कार्यक्रम यस गाउँपालिकाका प्रशासकिय अधिकृत के.व.बहादुर कपिली को अध्यक्षतामा र तपासिका उपस्थितिमा सञ्चालन गरियो ।

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम/श.र.	हे.गा.पा.	पद	मो.नं.	हस्ताक्षर
१	विष्णुमाना कुस्ने	मा.गा.पा. ६ पा.पा.	कुपा.प.प.	९८६६०४०९६४	
२	केशव, वि.सी.	" ४	प्र.अ.अ.	९८६६०४२६९६	
३	बोम बा.डा.डा.	" २	वडा अध्यक्ष	९८६६०४०२६९	
४	तेज ब. धर्ति	" ३	"	९८६६०४०४४०	
५	शंकर दलमी	" ४	"	९८६६०४०३३८	
६	जंग बा.दलमी	" ६	"	९८६६०४२३०२	
७	पूर्ण बा.पुनार	" ५	कार्यालिका सदस्य	९८६६०४२५३९	
८	तुलसी चौपरे	" ९	का.पा.स.	९८६६०४२५२७	
९	मंगली चौपरे	" २	का.पा.स.	९८६६०४२५२८	
१०	सुदामी सुगरी	" ४	"	९८६६०४०६०७	
११	मिम कु.परिहार	" ६	"	९८६६०४२५२६	
१२	मिल्यामन्द खनाल	गुल्मी	ह.अ.	९८६६०४०७११	
१३	मित कु.देगा	मा.गा.पा. ६	स.पा.	९८६६०४०६३२	
१४	प्रमोद भट्टराई				
१५	विष्णु बा.चिदि	माथागाढी - २	वि.स.स.	९८६६०४२५२८	
१६	पशुपति पन्थी	माथागाढी गा.पा.	मा.स.स.	९८६६०४२५२८	
१७	सुजन कु.खत्री	माथागाढी गा.पा.	कार्यालिका सदस्य	९८६६०४२५३०	
१८	दानील बा.शान	माथागाढी गा.पा.	स.पा.स.	९८६६०४०७०६	
१९	डो.बिला सुनार	माथागाढी गा.पा.	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२०	पुनम चिदि	माथागाढी गा.पा.	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२१	कु.आलम चौली	माथागाढी गा.पा.	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२२	विक्रम शर्मन्	"	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२३	दिल बा.थापा	"	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२४	सन्तोष कोकी	"	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	
२५	संजय कु.शान	माथागाढी - ६	स.पा.स.	९८६६०४०७०९	

अनुसूची ४ दोस्रो कार्यशालाको सहभागी विवरण

Date:

Page:

आप्य मिति २०६९ चैत्र १९ गतेका दिन मध्य लुम्बिनी प्रदेश
आन्तरगत पर्ने माथागढी गाउँपालिका वडा नैजिब समानता तथा
सामाजिक समावेशीकरण परिषदको कार्यक्रम मध्य गाउँपालिकाको
प्रबालक अधिकृत केदार बा. पि.सी. ज्यू को अध्यक्षतामा २ तपदिलको
उपस्थितिमा सरोकारवाला गरिएको ।

उपस्थिति

क्र.सं.	नाम/थर	हेगाणा	पद	मो. नं.	हस्ताक्षर
१	विष्णुमान लुम्बे	माथागढी गा.पा.	उपाध्यक्ष	९८६६०८०९६८	
२	केदार बा. पि.सी.				
३	बोम बा. डाडा	माथागढी-२	को.प्र.सं.०	९८६६०८०९६९	
४	तेज बा. घर्ती	माथागढी-३	का.प्र.सं.सं.	९८६६०८०९७०	
५	शेखर देली	माथागढी-४	वडा अध्यक्ष	९८६६०८०९७१	
६	धर्म बा.	माथागढी-५	वडा अध्यक्ष	९८६६०८०९७२	
७	पूजा बा. लुगा	माथागढी-६	गा.पा.सं.	९८६६०८०९७३	
८	लुम्बे बा. लुम्बे	माथागढी-७	का.पा.सं.	९८६६०८०९७४	
९	मंगल बा. लुम्बे	माथागढी-८	का.पा.सं.	९८६६०८०९७५	
१०	सुकुमा बा. लुगा	माथागढी-९	का.पा.सं.	९८६६०८०९७६	
११	मिम.कु. परियार	माथागढी-१०	का.पा.सं.	९८६६०८०९७७	
१२	मि.मानन्द के.के.के.	माथागढी-११	का.पा.सं.	९८६६०८०९७८	
१३	पित्त कुमारी देगा	माथागढी-१२	सहायक गा.पा.	९८६६०८०९७९	
१४	प्रमोद म.दे.बा.	माथागढी-१३	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८०	
१५	विष्णु बा. पि.सी.	माथागढी-१४	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८१	
१६	पद्मपति प.प.प.	माथागढी-१५	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८२	
१७	पुष्प बा. के.के.के.	माथागढी-१६	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८३	
१८	दामिनी सु.रा.रा.	माथागढी-१७	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८४	
१९	का.कि.कि.पु.पु.प.	माथागढी-१८	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८५	
२०	पुनम पि.पि.पि.	माथागढी-१९	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८६	
२१	ओ.मा.ओ.मा.	माथागढी-२०	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८७	
२२	पि.कु.पि.कु.पि.	माथागढी-२१	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८८	
२३	दि.बा.दि.बा.	माथागढी-२२	गा.पा.सं.	९८६६०८०९८९	
२४	स.स.स.स.स.	माथागढी-२३	गा.पा.सं.	९८६६०८०९९०	
२५	स.स.स.स.स.	माथागढी-२४	गा.पा.सं.	९८६६०८०९९१	

अनुसूची ५: कार्यशालाको फोटोहरु

माथागढी गाउँपालिकाको कार्यशाला फोटोहरु

अनुसूचि ६: पुनरावलोकन गरेका कागजातको सूची तथा फोटोहरु

कागजातको सूची

- क. पूर्वखोला गाउँपालिकाको नीति तथा कार्यक्रम
- ख. माथागढी गाउँपालिकाको बजेट
- ग. माथागढी गाउँपालिकाको योजना सम्बन्धि संक्षिप्त वस्तुगत विवरण
- घ. नवौँ गाउँसभाबाट स्वीकृत माथागढी गाउँविकास योजना
- ड. पालिकाको निर्णय पुस्तिकाहरु